

Лезги Газет

Жуwan Ватан, ватанэгълияр,
дидед чал хуъх!

1920-йисалай акъатзава

N 51 (10852) хемис 20-декабрь, 2018-йис WWW.LEZGIGAZET.RU

“Дагъустандин руль”

премия вахкана

14-декабрдиз республикадин меркезда, Къумукърин театрдин драматда, РД-дин Гъукаматдин “Дагъустандин руль” премия вахкуниз талукъарнавай мярекат ва гала-концерт кыле фена.

Ам халкъдин адетдин культурадин хиле тафаватлу хайи кылдин ксаризи яратмишдай коллективиз гузва. 2015-йисалай инихъ премия Дагъустандин Гъукаматдинди яз гысабзава.

Алай йисуз и премиядиз Дагъларин улькведа меденият хүнник ва виликди тухунч чехи пай кутур 15 кас лайиху хъана. Шаджедай кар ам я хъи, абурун арада Къиблепатан Дагъустандин районрин векиларни ава: Мегварамдурун райондин администрациядин культурадин хилен работник Мульгуудин Улубегов («Халкъдин музикадин алат» номинация) ва Ахцегъ райондин администрациядин культурадин хилен работник, «Шарвили» ансамблдин манидар Сайд Эскерханов («Халкъдин адетдин культура» номинация).

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 16 манат

Хъендиқ кваз вилик фидайди туш

17-декабрдиз Дагъустандин Кыил Владимир Васильева республикадин законар акъуддай, исполнительный ва муниципальный властдин органын руководителрих галаз совещание тухвана. Анал 2018-йисуз исполнительный властдин органын тухвай къалахдин сифтегъян нетижаяр ва 2019-йисуз вилик акъвазнавай асул везифаяр вере-вирдна.

Сад лагъайди яз совещанидал РД-дин экономикадин ва территорияр вилик тухунин министр Осман Хасбулатов рахана.

“Зөгъметдин бегъерувал ва кеспидик кутунин карда къумек гун” проектдин сергъятра аваз тухвай конкурсдин нетижайрай чи республика къвед лагъай этапдиз акъатнава. Къейд авун лазим я хъи, РД-дин экономика вилик тухунин министерстводиз СКФО-дай региональный программадин проект агакъарайди текса Дагъустан я. “100 школа” проектдин сергъятра аваз 117 школа ремонт ийиз алакъана. 2019-йисуз проект къилиз акъудун давамарда ва ремонтдай образовандин идараирин къадар 150-дав къван агакъарда. Яшайишдихъ галаз алакъалу къурулушрин амай объектлиз талукъ язни яз ихътиян къайда ишлемишда”, - лагъана ада.

Осман Хасбулатова 9 вацран вахтунда къалахдин 15 агъзур чка тешкилиз хъайдини къейдана.

РД-дин хуърун майишатдин ва субъетдин министр Абдулмуслим Абдулмуслимова вири жүррейрин майишатра иисан эхирралди, санлай къачурла, 132,1 миллиард манатдин къимет авай продукция гъасилдайди, им планламишнавай къадардин 101,1 процентдин дережада авай делил тирди къейдана.

Абдулмуслим Абдулмуслимова Дагъустанда тумчывал вилик тухунин, цийи уъзумлухар кутунин жигъетдай къабулзай серенжемрийин ихтилатна.

“Санкцияр илитнавай шартлар къецепатан ульквейривай маса къачувай ту-

мар чкадал гъасилзай продукциядалди эвэз авун - им субъетдин барадай хатасувал таъминарунх галаз алакъалу стратегиядин метлеб авай месэла я. Им лап важильте тереф я ва Дагъустанда хуърун майишатдин и хел вилик тухун патал къабулзай вири серенжемриз за къуват гузва. Цийи уъзумлухар кутуни кай рапхайтла, и душуьшда гъасилай продукция маса гуникийн гъиле-гъил аваз фикир авун гerek я. Ципицар гыкъ маса гудатла тайиндаказ чин тийизваз цийи майданра уъзумлухар кутун виже къведац”, - къейдана Владимир Васильева.

Гъульнай рапхай РД-дин Гъукаматдин Председателдин заместитель – чилин ва эмениндиз талукъ алакъайрин рекъяй министр Екатерина Толстикова и ведомство къалахдин асул терефрап акъвазна.

РД-дин Гъукаматдин Председателдин заместитель – образованинни илимдин министр Уммупазил Омаровади 2019-йисуз федералный бюджетдай желбдай таъватрин къадар хейлин арху жезвайди къейдана: абурун къадар 8,5 миллиард манатдив агакъана. Гекъигүн хъайлита, алай йисуз желб авурди 1,5 миллиард манатдин таъватар я. Пулдин таъватар газаф желб ийиз хуунин нетижада аялар патал и чавалди тахъай къадар - 32 бахчадин дараматтар эцигун пландик кутунва.

У.Омаровадин гафарапалди, “Демография” твар ганвай милли проектидин сергъятра аваз “Аялар галай дишегълияр къалахдал машгъул хун патал шартлар яратмишун, пуд йисалай алат тавунвай аялар яслийра учиррап эхир эцигун” твар ганвай региондин проектни түккүрна.

Министри къейд авурвал, муниципальный тешкилатар вилик тухунин барадай душгъүн политика кардиг кутун патал прогноздин карта түккүрзана. Пуд сменада къелунин месэладиз талукъ язада лагъайвал, гъелегил умуми образовандин 18 школада аялри пуд сменада

келзама, 2021-йисалди пуд сменада тарсар гунал тамамвиледи эхир эцигун къардиз къачунва.

Министрдин рапхунриз баян гуналди, республикадин Кыил хуъерин школаяр пешекар кадрийралди таъминарун тэмдэл акъвазна: “Эгер мумкинвал аватла, ша чна гележег патал муаллимар вузрин гъя сифтегъян курсунилай гъазурин. Вичин вахтунда зи диде Подмосковье дай практикадиз Къазахстандиз фенай. Им адет хъанвай къайда тир. Бес гила чи муаллимрн практика гъина къиле тухузва? Хуъерин чайра практикада жез къланзай касар хъягъун гerek я.

Мад са кардикай лугъун: ша чна ахътин жегъил пешекаррэз чкадал бинелашиб хъун патал ахъайзайвай пулдин къадар артухарунайкай фагъум-фикир ийин. Алай вахтунда чина ахътин касар патал гъар садас са миллион манат пул чара ийизва – дагъулхай районрин гъвечи хуъера авай школаяр патални, чехи хуъера авай школаяр патални гъа с къадарда аваз. Чна хъсан чирвилерин ва медицинадин рекъяй ерилу къумек агакъунин гъульнуна гъвтна, инсанар хуъерай масанриз кат тийидайвал абуруз чкадал лазим шартлар яратмишун гerek я”.

РД-дин эцигунрин ва ЖКХ-дин министр Малик Баглиева вичин гылил квай ведомства къазанмишнавай нетижайрикай, гъакни вилик акъвазнавай месэлэйрикай субъетбетна. Ихтилат яшайишдин къалерин шартлар хъсанарун патал социальный пулар чара авуникай фена: алай йисуз 978 миллион манатдин къадарда аваз гъахътин пулар дагъустанвийрин 764 хизандив агакъана. «Къведай йисуз “Экология” - “Михъи яд” милли проектидин сергъятра аваз 28 имарат эцигунин къалахар къиле тухуда. Абурун гысабдай 639 агъзур кас целди таъминариз жеда”, - малумарна Малик Баглиева.

▶ 2

Нумрадай къела:

ОБЩЕСТВО

Хуъер гыкъ къуда?

“Прихватизация” лугъудайди или-туналди, государстводи вири крат вагъши базардал вегъенва. Амма са “алверчишли” чи экономика бажаъват хуъда. Хуън тийизвайди виринара аказва.

▶ 3

ЮБИЛЕЙ

Дагъустандин чаларин илимдин патриарх

Профессор Гъайдаров патал таб-гылпле, гъхъсувал сад лагъай душманар тир. Адаз гъар са карда гъхълувал хъана къландай. ДГУ-дин Дагъустандин чаларин кафедрадиз реъзбераал гайи 40 йисан дөвирдани ада эзвела вичивай, ахла кафедрадин амай къул-лугъчийривай истемишдай.

▶ 4

ЮБИЛЕЙ

Чи къелемдин вах

Пакизат Фатуллаева чи милли шииртдани, гъкъатдани, публицистикадани, таржумайран вичин тавхана арадал гъзл алакънавай, маса гыч садазни тешпигъ тушир къетлен къатунар, хамл, утквемвал, хусуси къиметар, руль авай автор я.

▶ 5

УМУР

“Лезгийрин мел”

Виликдай гъар са хуъре, къалер эцигдайла, гъенар гъудайла, техилар къватдайла, руш гъульпаз гудайла, мулькъвер, рекъер эцигдайла ва маса къалахар къилиз акъуддайла, мукъва-къилириз, къуни-къуншириз, хуърунвийриз эверна, мелер къиле тухудай.

▶ 6

ИРС

Чал хън - миллет хън!

Лезги чал, дүньядин амай халкъарин чалар хъиз, дөвлөтлүни я, къиметлүни. Амма, гъайф хъи, са бязи инсанри, дидед чал гъина гerek къевзайди я лугъуз, кваз таъказвай чаярнава. Чалавай яргъаз хъун – кесибвал ва бедбаҳтвал тирдан гъа-вурда геж акъада.

▶ 9

СПОРТ

Гъвечи спортсмендиз - кфетлу Түүн

Аялар кфетлу, ерилу, менфятул түйнралди таъминарухыни түмил метлеб авач. Гъвечи спортсменар патал адахъ мадни еке важиблувал ава, гъыкъ хъи, бедендин “серфзавай” къуватар арадал хуун хъувуна къланзава.

▶ 15

Хъендик кваз вилик фидайди туш

14

"Алай йисуз федеральный централди күмек гүнин нетижада чна виш агъзурралди инсанар целди таъминарна. Михы целди таъминариз тахъянтай ксарин къадар гъикъван я? Виро месэлэяр чавай гъиле-гъилди гъялиз жедач, амма чун а месэлэяр галай-галайвал, пландин бинедаллас гъялунин патахъай икъардал атанва. Чакъ чпе ученикар бес тежэзвай алай аямдин чехи школаярни, гъа са вахтунда пуд сменайра тарсар гузай школаярни ава. Икъ хүн лазим туш, чна жуван къалах пландик кутун герек я", - къейдна В. Васильева.

РД-дин транспортдин ва рекъерин майшатдин министерстводи 2018-йисуз тухвай къалахдин сифтечъан нетижайрийкай ва 2019-йисуз вилик ажвазнай асуул везифайрийкай и ведомство-дин руководитель Ширихан Гъажимурадова субъетбетна. Ада малумараival, 2018-йисуз Махачъкала шегъердин агломерацияда "Хатасуз ва ерилу рекъер" проект къилиз акъудунин къалахар вахтунда акъалтларна. Нетижайрийкай лугуналди, Ширихан Гъажимурадова алана хъувуна: "Росавтодорди түкъурнавай "Эталон" тъвар алай программный комплексда чун "къацу" зонада, яни вилик квай 6 региондин жергеда ава. Дагъустандин Къили шегъерда яшамиш жезвай ва икучайра къекъвэвай инсанрин фикир гъисаба къуниз эвер гана. Республикин рөгъберди къеид авурвал, и къалах инсанар патал къиле тухузвайди я.

РД-дин промышленностдин ва энергетикадин министр Сайгидаша

Умаханова вич къиле авай къурулушдин къалахдин патахъай малумат гана: "2018-йисан 11 вацран планар 104,2 процентдин тамамарна. Промышленностдин карханайра къалахдин цийи 95 чка тешкилнава.

Газламишунин программадай 49,8 километрдин мензилдиз газдин линияр тухвана. 2018-йисуз 12 хуър газдик кутада. Нетижада 1500 майишатдиз ва яшайишдин жигъетдай еке метлеб авай 23 объектдиз газдикай менфят къачудай мумкинвал жеда. И мурдадар патал 128 миллион манатдин таъкъатар чара авунвайди тир, идакай 3,5 миллион манат къенятнава", - малумарна министри.

Вичин нубатдай яз Дагъустандин Къили агъалийрихъ галаз газ хатасуздаказ ишлемишунин барадай гъавурдик кутунин къалах тухун лазим тирди къейдна.

"Эхирдай заз къу фикир мад са кардал желб ийиз къланзана. Ахтармишунри къалурайвал, чехи пай агъалийри ишлемиш газдин гъакъи гузва. Амма са бязи ксари агъалияр вилай вегъезва. Абураз ишлемиш тавунвай газдин ва электрэнергиядин буржар илитизава. Идани республикадин тъвар чуру патахъай ажътунал гъизва. Къанунсузвилериз рехъ гузай гъарамзадаяр жазадив агакъарда. Экономикадин хъендик квай хиле вич къуладаказ гъиссизвай чавуз чавай гъакъыкъи экономика вилик тухуз жедайди туш. За фикирзавайвал, мукъвара ихътиин татугай гъал чна арадай акъудда", - къейдна Владимир Васильева.

Къумек гуз гъазур я

ЧИ МУХБИР

18-декабрдиз РД-дин Къиль Владимир Васильева Махачъкалада, Тарихдин паркуна, къиле фейи "Вун-карчи" конгрессдин нетижайр къуниз талуқъарнавай мярекатда иштиракна. Идакай "Лезги газетдиз" Дагъустандин Къилин ва Гъукуматдин Администрациядин пресс-къуллугъди хабар гана.

Музейдинни выставкайрин комплексдин фойеда тешкилнавай конгрессдин иштиракчийрин бизнес-проектрин ва теклифрин махсус выставкадиҳ галаз таниш хъайдалай къулухъ реюндин Къили къеид авурвал, проектири автограф халис ватанпересар я, абуру Дагъустан аддай къецепатани машгъуроза.

"Заз и мярекатдиз атанвай иштиракчийрини министрээриз чухсағылъ малумариз къланзана. Заз гележегдин Дагъустандиз ва ина экономика арадал гъиз гъазур тирбуруз килигун итижлутир. И залда гъахътиин инсанар авайдахъ зун инаниши я. Чун вирибур патал барабар конкуренциядин шартлар тешкилиз гъазур я", - лагъана Владимир Васильева.

Мукъвара республикадин серъята-ра авай АЗС-рин векилрихъ галаз къиле фейи гурушу рикъел хуналди, РД-дин Къили давамарна: "Чна абурувай намуслудаказ налогар гун ва и хиле шумуд касди къалахзаватла къалурун талабна. Идалай къулухъ налогрин къадар артух хъана. Бязи АЗС-ри гузай налогрин къадар лагъайла, 2-4 сеферда гзаф, къалахдай алана чакъяр пайда хъана. И делилди абуру халкъдин вилик жавабдарвал къатлувайди къалурна".

Владимир Васильеван гафарай

малум хъайвал, конгрессдад къалурнавай са проекти республикадин руководстводи идара ийда. "И проекти чун инал рахазвай вири месэлэйрихъ галаз къазвайди я. Гъа са вахтунда ам итижлу, эдеблу, мергъяматлувилин проектни я", - къейдна Дагъустандин Къили. Ихтилат мумкинвилер сергъялтамиш хъанвай инсанар карчиилини къумекдади реабилитация авунин яшайишдин проектдикай физва.

"Чин патав Гъукумат атун и жегъил и инсанар патал лап важибу я. Юлдашар, чун, гъам гафарал, гъамни крарал гъалтайла, сад хъана къланда. Им чарасуз шартл я. Вучиз лагъайла, чи виридан макъсад умумиди я - халкъдигъ къуллугъ авун. Им чехи жавабдарвал тирди аннамишина къланда", - малумарна Владимир Васильева.

Мярекатдин серъятра аваз РД-дин Гъукуматдин Председатель Артем Здуновни рагана:

"Играми дустар, квэз аферин! Къун санал ацуканавач, къалахзава, виликди физва. Къун республика патал важибу проектиар итижлудаказ къалуриз алахъзава. Дережадал гъалтайла, гъелбетда, абуру гъар жүрденинбур я. Проектрин презентацийин еридикай раҳайла, зи фикирдади, абуру къурубур ва маналубур хъун герек я. Абурайк ихтилатдайла, фикир желбадай къайдада субъетбетна къланда. Им за гузай меслат я, къуне и кардиз фикир це. Чун Дагъустандын карчивал вилик тухуниз къумек гуз гъазур я...", - лагъана Владимир Васильева.

Конгрессдин эхирдай са жерге иштиракчийрив пишкешар вахана. Къеид ийин хъи, программа карчивилиз талуқъ проектиар гъазурнавай 600-лай виниз дагъустанвийри иштиракна.

Комсомолдин - 100 йис Жегъилрин мярекат

Хазран КЬАСУМОВ

И икъара Къасумхуриел, "Комсомол и развитие молодежных объединений в нашей стране. Без прошлого нет будущего" темадай жегъилрин илимдин тежкибадин конференция къиле тухвана.

Адан къалахда райондин администрациядин къилин 1-заместитель Ласис Оружева, общественный палатадин председатель Алимет Мейланова, РФ-дин компартиядин райондин комитетдин 1-секретарь Валентин Ханбаалаева, образованидин управленидин начальник Къачабег Аминова, "Надежда России" тъвар алай Россиядин дишечълийрин Союздин региональный отделенидин руководитель Александра Хорошевскаяди иштиракна.

Комсомолдихъ, жегъилрин организацийрихъ, абурун гележедихъ галаз алакъалу жуван.

реба-жуъре месэлайрай докладар гваз Герейханов 1-нумрадин юкъван школадин муаллим-психолог Раиса Ламетова, Жегъилрин парламентдин куратор Мегъамед Алиев, диде-бубайрин комитетдин председатель Эльза Рустамова, Курхурун 2-нумрадин юкъван школадин директордин заместитель Лейла Уржебегова, Испикрин юкъван школадин урус чаланни литературадин муаллим Майна Мирзамъамедова, Цийи поселокдин юкъван школадин 9-классдин ученик Рагым Селягъов, Вини Стаприн юкъван школадин 10-классдин ученица Эльвина Алиева, жегъилрин парламентдин член Нажмудин Бабаев, Алкъадвирин юкъван школадин тарихдин ва обществознанидин муаллим Айдин Рагимханов майдандиз экъечна.

Эхирдай активистрив ВЛКСМ-дин 100 йисан юбилейдихъ галаз алакъалу яз КПРФ-дин гъуърметдин знакар, ЛКСМ-дин ва "Дети войны" тъвар алай Виророссиядин общественный организациядин гъуърметдин грамотаяр вахкана.

Конференциядилай гуъгуъни Сулейман-Стальский районда комсомолприн организация тешкил хъувуниз талуқъарнавай собрание къиле фена. Анал 9 касдикай ибарат яз райкомдин состав, бюродин ирид член хъяна. 27 жегъилдив комсомолдин билетар вахкана.

Районда цийиз арадал хъанвай комсомол организациядин 1-секретарвиле Нажмудин Бабаев, 2-секретарвиле Сульгъия Рамазанова хъяна.

Бакудай чар

Са халкъдиз къве алфавит?..

"И икъара чи редакциядив са чуру хабар агакъана. Бакуда лезги чал чирзавай мектебрин сад лагъай синифар патал латин графика-далди "Алфавит" чапдай акъуднава. Эвела чун и кардин чаладъ хъанач. "Вучиз латин графикалдади?" - лагъана чна.

Лезгийрихъ 1938-йисуз кирилл графикидин бинедаллас тукъурнавай къилди алфавит ава эхир. Са пай Дагъустанда, мутьку пай Азербайжанда яшамиш жезвай лезги халкъдин и алфавит Совет гъукуматдин вахтунда тукъурнавайдиди я. Дагъустан Республикадин Конституцияда къиенвайвал, лезги чал государстводин чал я ва адахъ 80 йис инлай вилик талуқъ органри тестикъарнавай алфавит ава.

Тарихдин чешмейрай чир жезвайвал, 1500 йис инлай вилик лезги халкъди албан алфавитдикай менфят къачунай. Араб чапхунчияр атайдалай къуллухъ гзаф ийсарда араб алфавитдин бинедаллас тукъурнавай, бязи лезги сесер къилдин ишарайралди къалурзавай аджам кардик кутуна.

XIX виш йисарин эхирра ва XX виш йисарин сифте къипера П.К. Успара, кирилл графика-дикай менфят къачуна, цийи алфавит тукъурнавай.

1928-йисуз лезгийри латин графикидин бинедаллас арадал гъайи алфавит чирна. Ада лезги чалан талабунириз жаваб тагузавийлия, чалан гзаф сесерин къилди гъарфар къалуриз тежевавийлия, 1938-йисуз латин графикарилл графикалдади эвзэнай.

Гила акъатзава хъи, лезгийри Дагъустанда кирилл, Азербайжанда латин графикалдади къиена къланзана. Са гафуналди, са халкъдиз - къве алфавит...

Яраб дуњъяда маса бъи халкъдихъ къве алфавит аватла? Латин графикалдади лезги чалан "Алфавит" чапдай акъуднавай ксари вучиз ихътиар къарап къабулнаватла? Республикадин къадим ва чадин халкъ тир лезгийрихъ ихтиярриз къур гузай и къарап дар къильтин тъвар гун? Акъакъатзава хъи, са халкъ шумуд улквела яшамиш жезвайла, адахъ гъакъван алфавитарни хъана къланзана.

Азербайжан республикадин урус ва гуржи чалар чирзавай мектебар патални латин графикалдади ктабар акъудда жал? Акъуддайвал туштла, бес вучиз анжак лезги чалал гъавалат хъана? Ихътиар краиз рехъ гузайвиру Азербайжан демократия авай, сада-сад къа-

булавай толерантный улькве тирди рикъелай алуднава жал?..

Чаз малумат гайивал, ктаб тукъурнавий галаз алакъалу яз республикадин талуқъ министерстводи тендер (конкурс) тухвана, авторар хъяна. Акъакъатзава хъи, Азербайжанда чалан пешекарар тушир ажакъар, тъята юкъван мектеб акъалтларнавайбурувани, мектебар патал ктабар къхиз жеда. Аквадай гъаларай, ихътиар чуру крат къилиз акъудзайвай ксари месэлдин и жигъетдиз въя, гонорардиз фикир ганва, абуруз гъукуматдин пулар гъилик ийидай цийи рехъ жагъанва. Са гафуналди, ина чирвилерин въя, маса чуру кратарин гелер ава. Гъавиляй Азербайжан республикадин образованидин министерстводин къиле авайбуру, газетдин макъаладикай вере-вирдер авуна, халкъдихъ хълрзавай, адан чал агузарзавай къарарап акъудзавай ксариз ге-рек тир жаза гана, редакциядиз жаваб гудай-дак чна умуд кутавза.

"Самур" газетдин редакция"

Чи алава

Дуѓуриданни, Азербайжан республикадин образованидин хилен кар алай ксари хъяна-види милли алакъяр агуудайди, мяъкемардайди въя, жезмай къеван сад-садавай къакъудзайвай, халкъзиз акси, фагъум-фикирдад гъалттайла, аси рехъ я. Инал са шакни алач.

Дагъустанда авай азербайжанни аялар патал маса алфавит къиенвач эхир! Вирибур гъауруда акъазава, вирибур фадлай къабулнавай къайдада алфавитарни тукъурнава, ктабарни, газетарни, журнапарни акъудзава.

Бес лезгийриз ихътиин инад къадани? Латин графикалдади къелзазай лезги аялправай кириллицадал Дагъустандани, масанрани акъудзавай ктабар, газетар къелиз тахъун паталди тушни и кар?..

Ча умудзаза, Дагъустан Республикадин, гъакъл РФ-дин образованидин илимдин министерстворин, яратмишзазайбурун тешкил-латарни векилри Азербайжан республикадин гъа и хилен сагъибрий арадал гъизвай нағызакъан чуруйкай, лезгийрихъ ихтиярриз къацъ язваи ихътиин фагъумсуз къульрукъдай къил акъуддай серенжемар къабулун истемишида.

Чи ихтилат чун сад-садавай къвердае къакъудунникаи туш, авай алакъяр хъайитлани хъникай, мяъкемаруникаи я.

Веревирдер

Хърер гъикI хъда?

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

И макъала кхиниз зун и мукъвара чи газетдиз акътатай (1-ноябрдин 44-нумра) Сулейман-Стальский райондин къил, машгъур алим-лингвист из публицист Нариман Шамсединович Абдулмуталибовах галаз мухбир А.Омарова кыле тухванай съзъбетди мажбурна. Маса месэлайрихъ галаз санал чи хърерин экономика, культура, яшиишдин шартлар дөверди истемишзвайвал виликди тухнин, дагълух хърер арадал хуниз, хуннин талукъ хейлин месэлэяр къарагъарнава, гъалтзавай четинвилерийни лагънба. Гъя и карди зун жуваз акур, чидай бязи рекъверани къекъурана.

Чи районар, хърер, бязи шеъверарни чукънал куль гъана? Рикел аллатай асиридин 90 - ийсар хквэза.

Горбачеван "перестройка" хайнвилледи майданды тур "плюорализм" гафунин ван хъайла, гъавурда авазни, авазини акъван цийи "рэгъбер", "акъулар" гудайбур вилик экъечна хъя, гъарса хъре, гъатта гъарса хизанды садсадаз къарши "партия", дестеярни арадал атана. Гъарда санихъ ялна, неинки къурулуш, санал къватлай девлетарни тергна. Месела, акъван мумкинвилер, девлетар хъай Цийи Къурушрин хъре виликан я сохоз, я колхоз, я фермер, МТС, чехирин завод, гамарин фабрика, гъатта базарни кваз амукънч. Вишералди жеъилри Хасавюртдин, Махачъаладин, маса шеъерин базаррал гъерекатна. Хъре амукъайбурни хъна... Экономика?..

Ихътин гъалдиз чи вири районин чехи въгъчи хърер атана. Къиблепатан Дагъустандин районра, твар къуна, дамахиз жедай са кархана тунч... Хърер гъикI виликди фирай? ГъикI чадин кесиби чин къил хърай?..

А чаван фасадвилер акурла, за ихътин фельетон къхенай:

Хъуьтул хъувун паталди цик
вегъена ли,
Къевалан хъана кицлерни, агаакъявланни.
Иллаки рикI ацукана кицлерин яхун,
Турмлани ли клараб хъиз,
ухшар квай якун.

Яхун бици цара боди вегъена лап мез –
Ампайрихъай киче я, амма къланда нез.
Са туплаци, тум вегъеъ, амачир
къве сас,

Лидин яхун са кикез яна живзи кла...

А паталай къарагъна фад чехи
къарам,
Къуна лидин къвачерихъай,
тирглани тларам.

Лайкаярни майкаяр фена къевалар хъиз, -

Лидин ялар галатна, аватнавай циз.

Гүдеказни түлеказ къаз къланза тум.
Са тум къведаз гъикI хърай?

Гана къланда рум!
Сарабашни алабаш агатна яваш,
Къамухъай хъиз къуна ли,
ялна къве капаш.

Амма запан ампайар тир газаф секин,
Къалуп тийиз чаяр гъич алай чин.
Вич лугъумир, гъар садав агаакъна
къве хеб,
Къланза чир ампайриз къалуп
хъийиз чеб...

Сагъ ли тир, кицлерин гъиле тур адакай шаламарни амукънч. Түкъульди ятлани, им чи гъакъикъят я.

Ихътин фасадвилерин гъавурда парабур авачир. Мумкин я, гилани чун и икъбал вучиз атайди ятла, парабур веревирдзва. Гуж ныхъ пара аватла, гъбур вилик акатна, рехъ гъя чипиз къливал гъална. Жувандайни, патандайни, хийирдайни, шийирдайни къил акътадайвал тунач. Чайрилай гатлунна, республикадин, чехи ульведен лап вини мертебайриз къван къуллугъяр маса гун, маса къачун, гъиле бътнавайданди тухум-тара тухарун, чилералдини, цералдини алвер авун, тухда гишиндаз я тагун, гъатта кълр гун адедиз элкъуърна. Коррупция лугъудайди, ятдин пайдах хъиз, вине туну. Гила шумудни са виликан сердер, Сулеймана лагъявал, "тахтунай ават" хъана?..

Общество михы хъувун, экономика арадал хун, чайри хърерал чан хун реяйт кар яз амач. И кар чун рахаздай съзъбетдани къяднава.

А съзъбетдай бязи къейдер тикрар тавуна жезвач: "...Советрин улькве чайрилай къулухъ (за "чукъурай" лугъудай - М.Ж.) района багъларинни саларин хаммал гъялдай карханаяр амукънч. Гъихътин заводар авайди тир, 10-15 агъзур касдиз къвалах гузай. А дөвирда гъбур тир райондин экономикадин бине. Чи агаалийрин къадарни тимил тир – 30-35 агъзур. Союз къватайла, виризаз чизвайвал, Россиян регионрай, маса республикрай чи инсанар хтан. Гила района агаалийрин къадар 60 агъзур дав агаакънава..."

Экономика чекана, агаалияр артух хъна. Бес агъвал?.. Гъил къадай гъукъматни масад хъна. Гила района 10-15 касди къвалахдай са цех ачухъайла, еке агалкъун хъайди хъиз жезвач. Акъван къуватлу карханаяр хъайи чека гила амайди са Ричал цин завод, 50 касди къвалахздаваи цийи "Мевер" завод я лугъузва... Чекадин яд къапара цазвай къве завод... Бес чекадин хаммалдиз вучда?

Съзъбетдай аквазвайвал, райондин руководство, лугъуз тежедайвал, къеве ава. Заводар кардик кухтуна, хаммал гъялайтани, гъазур продукция акъудна тухудай базаррихъ мугътеж яз амукънава. Авур харжияр вири тач жезвач... Ида къун гъакъиндай лугъузва?

Бес гила гъикI хърай? ГъикI чи хърер, районар къвачел хъиди?.. Дагъларихъди цийи рекъер-мукъверни, газдин линиярни тухузвайди аквазва. Хъсан тешкилатчияр авай хърерив (месела, Чепер, Калукар, Къаракуре) вили ялавар агаакънч аувнча. Амай цудралди хърерив мус агаакъда? Эхиримжи агаалии хъфейдалай къулухъ (месела, Ухулар, Мацар, Грар, маса чекаяр) чи дагълух хърериз газдин линияр тухунин лазимвал амукъдани?

Государстводин къаюмвал, къайгъударвал, къуватлу майишатар, МТС-ар, карханаяр арадал хун тавунмаз, чун рахаздай хъти агаакънч къулерив мукъвал тир цуд ийсара бажагъат агаакъда. ИкI са за ваъ, Россиян майданда саки вири ре-

мышленностдин чехи централриз дашмишдай. Гъя саягъда - саларин, багъларин майбаяр, емишарни. Ихътин алаакъаяр Ахъцегъ, Рутул, Агъул, Дербент - вири районрин майишатрихъни авай. Месела, Тгигъя Ленинграддин (гила Санкт-Петербург) парча храдай, парталар цвадай комбинатдин филиал авай. Агъулвийри чин дагъдин михъ як, ниси, гъери ленинградвийриг агаакъарзавай... Гила гъинава ахътин алаакъаяр?.. Яраб чи чехи къильериз ихътин алаакъайрихъя киче хънава жал? Вучиз?..

"Хърье – шегъердиз, шегъерди – хърье!" - ихътин алаакъади вуж къудзава?.. Им пландал бинелу яз ийизвай кар тир. Бес гила?..

Аквазвайвал, гъукъматдин дөрежада чи хърер хънин, виликди тухунин политика масад хънава. "Прихватизация" лугъудайди или-тунади, государстводи вири крат вагъши базардал вегънава. Амма са "алверчилли" чи экономика бажагъат хъда. Хън тийизвайди вирина аквазва.

Хърерин экономика, культура, яшииш арадал хуунин, виликди тухунин умудар гила "инвесторар" лугъудай варлу ксарик кутазва. Аллагъди хвейибур авазини туш. Амма инвесторизни чи харжавай гъар са манатди тимил тушиз къиль ххана къланзавайди я. Банкари хиве къазвай кредитарни гъахътинбур я. Чи шартлара?..

Чаз чидай са шумуд мисалдай аквазвайвал, чи хърера (районра) инвесториз къумек гузайбурулай зиянр гузайбур, абурун харжияр гел галацис квадариз алахънавайбур пара авайди хъиз я. Месела, Докъузпара райондин Миграгъяр хъре са шумудра инвесториз (тварар завай къаз жезвач) гамарин фабрикадал чан ххиз кълан хънай. Къутьне дарамат ремонтна, ана гамунин тарарни эцигнай, рабочиарни къурди чи рикел алама. Къилиз феначир а хъсан кар. Гила гъа күгъне дараматни амач...

Сталарин гамарин фабрика цайяна канай...

Бес гила гъикI хърай? ГъикI чи хърер, районар къвачел хъиди?.. Дагъларихъди цийи рекъер-мукъверни, газдин линиярни тухузвайди аквазва. Хъсан тешкилатчияр авай хърерив (месела, Чепер, Калукар, Къаракуре) вили ялавар агаакънч аувнча. Амай цудралди хърерив мус агаакъда? Эхиримжи агаалии хъфейдалай къулухъ (месела, Ухулар, Мацар, Грар, маса чекаяр) чи дагълух хърериз газдин линияр тухунин лазимвал амукъдани?

Государстводин къаюмвал, къайгъударвал, къуватлу майишатар, МТС-ар, карханаяр арадал хун тавунмаз, чун рахаздай хъти агаакънч къулерив мукъвал тир цуд ийсара бажагъат агаакъда. ИкI са за ваъ, Россиян майданда саки вири ре-

» ...Съзъбетдай аквазвайвал, райондин руководство, лугъуз тежедайвал, къеве ава. Заводар кардик кухтуна, хаммал гъялайтани, гъазур продукция акъудна тухудай базаррихъ мугътеж яз амукънава. Авур харжияр вири тач жезвач... Ида къун гъакъиндай лугъузва?..

Къурагъ райондин Гелхенрин хъре Дербентдин ири панелрин къвалерин комбинатдин къумекчи майишат авай.

Мегъарамдхурун райондин Салмур станциядилай ийисан къиляй – къилиз вагонралди (цистернайралди) чехир ва чехирдин материалар про-

гионрай гузай хабарри, телеканалрай къалурзай репортажрини газетринни журналин макъалайри (абурун авторар, адеддин инсанар хъиз, твар-ван авай политикар, публицистар, писателар, актерар я) раижзва. Мус ван жедатла чи къилин сагъириз? Чи депутатиз?..

Газетдиз чар

Тагъир ГъАЖИЕВ, зегъметдин ветеран

И чар чав Сулейман-Стальский райондин центр Къасумхурел яшамиш жезвай ветеран Тагъир Гъажиевалай агаакъна.

Ингъе, ада вуч къзызватла.

- И чар къхиниз зун и мукъвара машгъур журналист Максим Шевченкоди телевиденидай лагъай ихътин келимади мажбурна: "Юждаг вообще заброшен, туда не выделяют денег..." (Къиблепатан Дагъустан тамамдиз гъиляй-вилляй вегъенва, анизд пулдин таъватар ахъайзавач").

Ветеранди теклифзава!

И гафарихъ, дугъриданни, гъакъикъят гала. Къиблепатан Дагъустандиз, иллаки чи лезги районриз, Республикаин дережада гузай фикир, амайбурув гекъигайла, тимил я. И кар чи районар экономикадинн дуланажагъдин ва амай рекъерайни виликди тифинай аквазва. Чахъ, дугъриданни, гъиляй-вилляй вегъенвай газаф крат, чекаяр ава. ИкI хънин себебни, зи фикирдалди, газаф яисара, гилани Республикаин къилин къуллугъярл чахъ рикI кудай чехи кас – ръгъбер тахъунихъ галаз алаакъалу я. Нажмудин Самурскийдилай гъиляй-вилляй зин ахътин дережадиз са лезгини хажнач...

Амма вири крат а дережадин ксарилай аслу туш эхир. Чекадал алай хейлин месэлэяр гъя чекадал алай сагъириз, гъакъни чекадин агаалийригай гъялиз жезвайбур я. Гъелбетда, тешкилувал хъйтла, районрин, хърерин сагъири гъил-гъиле къуртла.

Чун яшамиш жезвай чи женнетдин юкъ я. И кар чиниз атай маса миллэтрин векилри къетлендиз къейдзава. Месела, хърунин майишатдин ва недай-хъвадай съурсетрин министр Абдулмуслим Абдулмуслинов чи райондиз атайла, ада гъейранвалазавай: "Женнет я хъи лезги чилер!"

Бес чун гъикI эгечзава чи "женнетдив"? Гъикъван чилер, чна яб тагуз, къалгъанрини кул-кусри къунва? Баябанлухар гъикъван ава?..

Заз ван хъайвал, Буйнакский райондин Агъя Къазанище хъре Къурагъ ва Докъузпара районрилай газаф агаалияр яшамиш жезвач. Чи хърер вучиз ичи жезвач? Чахъ яшамиш жедай, жуван чиликай менфят худдай шартлар авачирвиял яни? Хърер хън патал махсус планар түкъурун, гъакъикъи кратик къил кутун лазим я. Им бес чи хърерин ва районрин депутатрин, къилерин, пешекаррин везифа тушни?

Алукъзавай цийи яисуз чи райондин 90 йис таам жезвач. И юбилейдин вилик Къасумхурун 2-нумрадин юкъван школадин цийи дарамат эцигна къульягъзва. Хъсан кар жедай, эгер ам чи дишегълийрикай илимринг сад лагъай доктор хъайи Унейзат Мейлановадин тварунийн янайтла.

Газа чайра чин больницаяр машгъур дуухурин тварарийхъ янава. Чахъни ава эхир чехи твараринни кратин сагъири. Абурукай сад къасумхурунви, машгъур хирург, Ватандин Чехи дяведин цаярай уткъемвиледи экъеччай, амма Къасумхурур хтала, лап хаталу тифдин азардикди начагъ касдиз къумекдайла, начагъди сагъарна, вич телефон хъайи Абдулгъад Султанов я. Адан твар чина начагъ Николаян дөвирда эцигай больницаидиз гайитла, пис къвалах яни?

Ахътин рухвайрин тварар хън чи везифа тушни? Къведай яисуз «ХХ асирдин Гомер» Стлал Сулейманан 150 йисан юбилейн къейддада. И вакъниа са лезгийри ваъ, вири Дагъустандин халкъарин сувариз элкъуль лазим я.

Са бязибуруз Сулейман гъи халкъдин векил ятла чизвач. Къизилпурт райондин Стальск хъре яшамиш жезвай са дустуни заз Сулейман аварви я лагъана. (?).

Дагъустандин чаларин илимдин патриарх

Шайдабег МИРЗОЕВ, ДГУ-дин профессор

И вя маса кас умурда тестик хүннин рекье күмекар гайи инсанар садани садрани риклелай алуддак, абуруз алакъдай квян гүйретар, хъсанвилер иида. Им инсанвилин, алакъдин мидаим ери, лишан я. Бес вичин вири умур чал хүннин ва виликди тухуниз бахшай касдив халкъ гыкъл этчун лазим я? Са шакни алачиз, ихтиин инсан вири жувредин гүйретиз лайихлу я. Мисал яз, къачун чна эбен

ди чирағыриз элкъвенвай П.К.Услар, В.И.Даль, С.И.Ожегов, А.С.Чикобава, А.Шамхалов, М.-С.Сайдов, Г.Шагъназаров, Ш.И.Микаилов, С.Омаров, Г.-Г.Гитинаев, Г.Б.Муркелинский, А.К.Алкадарский, Г.Г.Гайигов, М.Г.Жаиев, Т.Шалбузов, А.Батырмурзаев, З.Бамматов, У.Мейланова, А.Гульмельмадов ва масабур. Чалан алым Иса Абдулаева керчекдиз къейдана-тайвал, алимрин хейлиин йисарин тъакъисагъ зегьмет себеб яз, Дагъустандин лите-

ратурный чаларал сифтегъан классирин ва юкъван мектебар патал герек тир учебный ва справочный литература, орфографиядин къайдайрин сад лагъай кваташлар арадал гъана.

Лагъана къанда, ихтиин къегъалар гъарса халкъдихъ ава. И макъалада заз абурукай сад тир зи муаллим, чехи алым, Дагъустандин чаларин илимдин патриарх, филологиядин илимрин доктор, профессор Ражидин Идаятович Гайигарова къве-гаф лугъуз кланзава.

Профессор Гайигарова чи халкъдиз диалектологиядин, фонетикадин, орфографиядин, грамматикадин, синтаксисдин чешмэргэ квулурна, абурична, ахтармишна. Адан къелемдикай хкатнавай квалахриин арада Дагъустандин чаларин илимда къетен чка къунвай са жерге монографияр ава: "Лезги чалан лексика", "Лезги чалан фонетика", "Лезги чалан морфология", "Лезги чалан гафар дегиш хъннин ва арадал атунин дубар", мектебар, коллежар, вузар, муаллимар патал гъазурнавай цудралди учебникар, пособияр... Лезги чалал машгъул тир алимрин, дидед чалан тарсарин муаллимрин, аспирантиринни студентрин арада Р.Гайигарова тео-

риядайни методикадай, лексикологиядайни диалектологиядай кхъенвай квалахрихъ, лезги чалан словаррихъ иллари еке къимет, кесер ава.

Чалан месэлайриз талукъ квалахрилай гъейри, чехи алымди литературоведенидиз, литературадин критикализ, публицистикадиз талукъ макъалаяр, гъатта халкъдиз газа хуш хъайи яратмишунрин эсерарин къвена. Профессорди лезги шириатдин классикар тир Стап Сулейманан, Етим Эминан, Кесиб Абдулла-гълан, Ахцегъ Гъаждидин, Хлек Къурбанан, Ашар Рамазанан ва масабурун яратмишунрин ирс ахтармишунин кардан бегъерлудаказ зегьмет чугуна. Къилди къачуртла, Стап Сулейманан ва Етим Эминан яратмишунрай кхъенвай монографийри Дагъустандин литературоведенидай лайихлу чка къунва.

Зазни Ражидин Гайигаровавай чирвилер къачун къисмет хъана. Алымдиз чипчин тарифардайбурукой, виридакай хкатна, чеб къалуриз алакъдайбурукой гъяз къведачир. Гъикъ ятлани са сеферда адан ассистентди имтигъан вахкузвай чавуз са студент суалприн «харцик» кутуна. Пара суалар гуналди азаз вич студентдилай виневайди яз къалуриз кланзавай. Ражидин Гайигарова ам, "жуваз течир суалар азазни гумир" лагъана, акъвазарнай. Хиве къан, а студент зун тир.

Профессор Гайигаров патал таб-гъилле, гъахъсувзал сад лагъай душманар тир. Азаз гъар са карда гъахъсувзал хъана кландай. ДГУ-дин Дагъустандин чаларин кафедрадиз регъбервал гайи 40 йисан девирдани ада звела вичивай, алха кафедрадин амай къуллугъчиривай истемишдай. Гъавиляй азаз гъам санал квалах-завай юлдашрин, гъамни студентрин патай еке гүйрет авай.

Ражидин Идаятовичан илимдин рекъий, азаз хас ерийрикай яргъалди субъ-

бетар ийиз жеда. Амма газетдин макъладин серъятра аваз - вав.

За профессордивай лезги чалан методикадайни теориядай чирвилер къачуна. Ада заз словардин макъалайрин илимдин стилдин сирер чирна. Чна санал «Лезги чалан омонимрин словарь» азудзайвай чавуз заз Ражидин Идаятович Аллагъди жуяреба-жууре рекъерай захавилледи бажарагъ ганвай кас тирди акуна. Оратордин алакъунари авай алымдихъ. Ам трибунахъ галай чавуз залда се-кинвии агъавалдай, виридан фикир профессорди вичин раҳунрал желбдай.

Къе вуз акъалтларна 40 йис алатайлани, за ва захъ галас санал 1975-йисуз ДГУ-дин филологиядин факультетдин урус ва Дагъустандин чаларин отделение акъалтлар гъар сада Ражидин Идаятовичан тъвар еке гүйретдивди риклел хизва.

"Алим жез - регъят, инсан яз амукиз четин жеда". Ражидин Гайигароваз и къве рехъни, къве терефни регъятбур хъана. Ам газа къени, чехи рикъл авай, ягъ-на-мус вине къадай, эзеб, алхакъ гвай чехи инсан тир. Ам Ѹаъхтиндии яз чи риклерани амукида.

Са шумуд асиридин вилик къисметди са жеғыл Гуржистандай Дагъустандиз акъудзава ва адан умур яхултин Къазикъумхудин патав гвай Хурхи хуре давам жезва. Ина чавуз Азербайжандайн Гуржистандай атана яшамиш жевзайбур мадни авай. Жегильдин тъвар Вано тир. Адахъ Зураб лугъудай хва хъана. Къейд ийин хъи, гуржи Дагъустандиз вичин умуръдин юлдашни галаз атанани, тахъйтла, ада Дагъларин ульведа яхулвидин руш къачунани малум туш. Зурабаз Шагъназар тъвар алай хва хъана. Адан диде яхулрикай тир. Аллагъди Шагъназараз хва Алиэфенди гана, азазни Шабан хъана. Шабан лагъйтла, вичин агакъай вад гадани галаз Киридиз куҷа хъана. Идаятал агакъдалди Ванодин тухум Мегъамеда давамарна.

динни чалан факультетдиз акъудна. Вуз акъалтларайдалай къулухъ ада ине лезги чалан муаллим яз квалахна. Амма сятер бес-къадар авачирилий элкъвена хурузъ хъфена ва 7 синифдин мектебдин директордин везифаја татамарна. Са йисалай ам Къеппиррин юқван мектебдин директорвиле тайинарна. Са йисуз ине квалахайдалай къулухъ ам Дагъустандин илимрин академияда аспирантурадиз Ѣаъхъна. И чавалай Ражидин Идаятович Гайигарован яргъал ва девлетту илимдин рехъ гатлунна. Ада саки 40 йисуз ДГУ-дин Дагъустандин чаларин кафедрадиз регъбервал гана.

Алими къил кутуналди кардик акатай и кафедрада алай вахтунда мад маса чаларизни шөврэяр ачух хъанва. Профес-

Алемда арш авай алым

Бикеханум АЛИБЕГОВА

Идаятахъ къуд хва авай: Алил, Саид-мегъмед, Саидбатал ва Ражидин. Киридиз куҷа хъанвайтла, Ванодин сихил яхулрихъ галаз давам жевзай, яни рушар яхулриз гъульуз физвай, гадайризни абурукой сүсар хъязавай. Гуржидин тухумдин векил Киридиз гъикъл акъатнатла, малум туш.

кор Гайигарова тарс гайибуру къе адан квалах давамарзва ва чинн муаллимдин алимилиин ирс гъамиша вине къунва. Икътириди мукъвара ДГУ-дин филологиядин факультетда Ражидин Идаятович Гайигарован 95 йисан юбилейдиз талукъарна къиле тухвай мярекатди мад сеферда субутна.

Алимин илимдинни ахтармишунрин ирсиникай метлеблу раҳунар филология-

1923-йисан гатфариз Идаятан хизанда Ражидин тъвар алай хва дуњињад атана - гележегдин машгъур алым, профессор, академик.

1931-йисуз Ражидин Гайигаров Киридиз мектебдиз фена. Гульгульай келунар Къеппиррин мектебда давамарзай береда ам чехи стха Алила вичихъ галаз Махачъ-аладиз тухванай. А чавуз ам, урус чал чизвач лагъана, 2-синифдиз (класс) къабулнай. Къисметди Ражидин Гайигаров элкъвена хайи хурузъ хана, мектебни ада тарифдин чар къачуналди къутягъна.

Дербентдин педучилище акъалтларай 1942-йисуз Киридиз мектебда математикадин муаллим яз квалахал акъвазна. Амма дяведи зегъмет чугвадай мумкинвал ганач. Ражидин Гайигаров Советрин Армиядин жергейриз фена, Бакуда пехотный учлишада келна, аныни дирашибаш кириви танкарин 60-дивизиядиз рекъе.

1943-йисалай Ражидин Гайигаровахъ цун целхемар галукъна. Ахла квач хана, геждадли Румыниядин Сибиу шеъзердин госпиталда хана. Ватандиз 2-группадин инвалид яз хтана.

Дяведай хтайдалай къулухъ ам хуре ачунахавай аялрин квалахин директорвиле тайинарна. Чехи кукшурхъ ялзайвай къастуни Ражидин Гайигаров 1946-йисуз Дагъустандин пединститудин литература-

дин факультетдин декан Шабан Мазанаева, ДГУ-дин Дагъустандин чаларин кафедрадин заведующий Муса Багомедова, Сулейман-Стальский райондин кыл, филологиядин илимрин кандидат Нариман Абдулмуталибова, ДГУ-дин урус чалан кафедрадин заведующий, филологиядин илимрин доктор, профессор Жалил Самедова, филологиядин илимрин доктор, профессор Керим Керимова авуна.

Шабан Мазанаева къейд авурвал, Ражидин Идаятович вирибур патал гекъигун авачир хътин авторитет ва гъакъван вини дережадин регъберни тир.

Ражидин Гайигарован къилихрикай, гъар йикъян умурда, дустарин ва мукъва-къилихрикай арада ам гъихътиндии тиртла, алимин руш, ДГУ-дин международный образованидин факультетдин декан, профессор Разия Ражидиновна Тажибовади сүзбетна. Ада риклел хкайвал, Ражидин Идаятовичаз гурлу межлисар, суварар, ярар-дустар, мукъва-къилихрикай, вичи тарс гайи хъсан студентар газа квач хана, иллаки сувариз аз хизанар вири санал квач хъун хуш тир, мугъманризни датланна, вичин рикъл хъиз, квалахни ачухдай. И кар ада веледривайни истемишдай.

Мярекатдин эхирдай Шабан Мазанаева атанвай вирибуруз риклин сидкъидай чухсаъл лагъана.

Пакизат Фатуллаевадин - 70 ѿис**Чи къелемдин вах****Мердали ЖАЛИЛОВ**

Пакизат Бейдуллаева газет ва "Дагъустандин дишегъли" журнал келзайбуруз фадлай чида. Садбуру лугъуда – шаир Пакизат, масбуру – публицист Пакизат, пуд лагъайбуру, иллаки дишегълири – чи журналдин редактор Пакизат, генани ван жеда – таржумачи Пакизат... И вири дөрежаяр чи рушаз, вахаз, дидедиз, бадедиз хасбур я.

Заз лагъайтла, Пакизат вах шаир яз аллатай асирдин 70-йисарилай чида.

Эхиримжи саки 40 йисуз "Дагъустандин дишегъли" журналдин редактор яз, Пакизат Бейдуллаева чи патав гвай, исята ял язава. Саки гъар юкъуз гъса са раклай къвалахал къвездхъфиз, чун сад-садаз аквазвой, къвалахра, иллаки подписка тешкилдайла, гъалтзай четинвилерай экъеччай реекъер веревирдзай...

Яратмишунрикай рахайта, чна гзаф сеффера гъам жуван, гъам масабурун хейлин шейэриз къиметар гана, жедай меслятарни къалурис хъана. Гъавурда аквазвойбуру а меслятар къабулна, тақазвойбуру... чинин рекъер чипиз къанивал давамарна.

Са кар тайниндиз чида: Пакизат Фатуллаева чи милли шириатдани, гъикаятдани, публицистикадани, таржумайраны вичин тавхана арадал гъиз алакънавай, маса гъич садазни тешпигъ тушир къетлен къатунар, хатл, ульткемвал, хуси къиметар, руль авай автор я.

Адан сифте ктаб "Зи эку къвал" чандай акъатайлани, гъутъунлай "Ишарай", "Чешне" ктабар гъилизатайлани, за жуван фикирар къхена.

Шаир рахазвой "эку къвал" адан рульдин къул, тавхана я. Адан акъван успагивилелди, мердвелди дүзмишнава хъи, келзайвай гъар садаз аны шаирдин рульдин чимивал, къенивал, къанивални экульвал жагъида!

Ахмии жезва зи къвализ
түк – ракъин нур,
Йифиз амай декъикъяр зөгъери.
Ахла ийз зулун йикъян демер гур,
Багышдайвал зи къвал ичин ниэриз.

Къазвачтлани и къуд цла за ви тъвар,
Аруш тийиз ам туюмбъузыра
ахмакърин,
Мани алай ким жеда зи эку къвал,
Чере къунеай, мульбъубатдин
лайдахри.
(“Зи эку къвал” ширидай)

Экульвал авачирдакай шаирдин къвал-руль жедани?

Пакизатан лап сифте царапилай гатлунна экульвал, умудлуval, дишегълидиз хас мегърибанвал ава.

“Эке це!” - минет ийизва за
Вацраз, чир хъуй гъадазни:
Живедал тъвар къхизва за
Къаз тежедай садазни...
(“Зи къланда къуд” ширидай)

Агъ, рагамир, ваниз тамир къвачерив,
Къвазва гъетер чи сад лагъай
реекъерал.
Къвазва гъетер дигмиш хъайи
ичер хъиз,

Аватзая зулун къурай веекъер...
(“Агъ, рагамир...” ширидай)

Гъар са цар экунин ацланвай къамат я: варз, гъетер, жив, ачуя рекъер, дигмиш ичер, зулун къурай веекъер...

Ихътин эку къвал авай шаирди келдайбуруз гъутъунлай багъишай ктабра генани жанлу гъиссер, нурлу умудар, тавази рангар, дидевилин нев, рушвилини вафалувал, къанивилин паквал ава.

Ингье "Ишарай" ктабдай бязи царап:
"Къизил мульгъ" вуч къаргъишдик ква,
Taklan гъутъун къараувуш хъиз.
Чи пис – хъсан къаришма я.
Бедвал течир къараувуш хъиз.
(“Къизил мульгъ” ширидай)

Им чи къенин девирдин – малкамутдин руль, къамат я. Амма шаирди ажузвалзавач, гъа шартларайнин умудлудаказ экъеччай реекъер – ишарайар хъзва: михъи мульгъубат, садаз-садан вафалувал, садаз-садан ван атун, сад мулькудан къаршидиз рикл ачуя фин...

Аян я заз, вун къевера гъатзава.
Низ таниши туш ашуя риклини ялавар:
Алатлани вал къизилдин бухавар,
Рульгъ къанидан гелехъ къекъеэз
катзава...

Дугъриданни, Самур вацлал алай машгъур “къизилдин мульгъ” чи халкъдин къилел, анал государствойрин сергъят эцигунники, дердисервилер гъанвайди виридал аян я. Сергъяттар эцигдайла, къакъан мертебайрин хахайри чи халкъдиз абур “экульбъ” хъун хиве къунай. Амма... Къизилдин-бур ятлани, чи рекъерал - “бухавар” атайди гъисс тийизвайди рикл въя, къван хъун мумкин я. Шаирдин рикл къван туш эхир... Адан руль къанидан гелерихъ къекъеэзва...

Къулан вацлал, приод югъ я,
Ири харци рувар гатаз.
Чимелвилер чаз буллух я,
Ракъин тавни азгар я чаз.
Хважамжам, на таът чугуна,
Чулав цавар цару яя.
Цифед юкъвай мағъ чугуна,
Чи гъутъул вал къару яя...
(“Хважамжам” ширидай)

Шаир Пакизат буш чаларинни пиччи фикиррин иеси тушири и гъанвай тимил мисалрайни аквазва. Гъар са гафунихъ заргарди хкатнавай къашунин къамат, метлебдив ацлайвал, дүззвал (рифмайрин, ритмдин, гъижайрин) ава.

Ихътин дүззвал, устадвал, зи фикирдади, вич-вичелай арадал къведайди туш. Шаирди вичелай виллик хъайи устадривай тежкиба, тарс чирун, абурун ирсинин деринра гъахъун лазим я. Пакизат Фатуллаевади а тарсар лап вижевайдиз къачунва. За къатлайвал,

шаирдин эсерини шагъидвалзавайвал, адан муаллимрин сифте жергеда чи классикар – Етим Эмин, Сталь Сулейман, Хурург Тагъир ава. Им, заз чиз, ада Дагъустандин госуниверситетдин филологиядин факультетда келунихъ галаз алакъалу я.

Амма ада тарсар дуньядин классикривайни къачуна. Москвада, М. Горькийдин тъварунихъ галай Литинститутда.

Шаирдин “Ишарай”, “Чешне” ктабрайни аквазвойвал, ада дуньядин классикар тир Низамидин, Мехсетидин, Шекспир, урусрин классикадай - А. С. Пушкин, И. Бунин, А. Бартодин, масабурун ирсиниз еке итиж ийизва. Гъакъван устад таржумаярни авунва.

Икк Пакизатан вичин хатл, чешненяяр арадал атанвайдал шак алач. Вичин “Чешне” кабдин сифте гафуна къейднавайвал, шаирди келзайвайбуруз вич чешне яз къалурзавайди туш. Ваъ! Ихътин кар адаа ерли хас хъанач! Ада вичи къачунвай чешненяяр гъихътинбур ятла, ктабра гъатнавай эсерда раижнава. Шаир патал сифте чешне – им халкъдин руль – чал, чи къадимлу тарих, тикрар тежедай гъузелвал авай чи тъбиат, Ватан я. А чешненяяр, чи бадейрини дидейри, сусарини рушари хразвай гамара, гъулутра, гиширира тикрарзавай хъиз, чалан эсеррани “храз” жезватла, им устадвал тирдал шак алач.

За фикирзавайвал, и метлебдив чи вах фадлай агаънава, ам вич устадвилин чешнейрикай садаз элкъенва!

Са шумуд гаф адан редакторвиллин, публициствилин рекъикайни талъана жедач. Пакизат Бейдуллаевнади дишегълийрин журналда яръял ийисара къвалхана ва вичелай виллик адаа редакторвал авур баркаллу лезги таватар тир Унейзат Мейлановадин, Суна Мурсаловадин, Биче Мусанабиевадин пак адетар хвена, виликди тухвана. “Дагъви дишегъли” журналдикай келзайбуруз патал лап хъсан сутьбетчи, насиғъатчи, чалан хазинадин михъи чешме хъайдал шак алач.

Пакизат Бейдуллаевна Фатуллаевадин (Гъусейновадин) зегъметар

“Дагъустандин Республикаинин культурадин лайхилу работник” лагъай гъурметдин тъвар, Дагъустандин журналистрин Союздин чехиди тир “Къизилдин лекъ”, “Лезги газетдин” къилинди тир Гъажибек Гъажибекован премияр гуналди къейднава.

Ийикъара чи ваха, руша, суса, дидеди, бадеди, ялавлу публицистди, назик гъиссерин шаирди, устад таржумачиди, вафалу юлдаши ва дустуни вичин гъузел юбилей къейдзава. Им лагъайтла, Пакизат Бейдуллаевнади чидай вирибури патал къетлен вакъия, важибулу сувар я. Хизан патал генани еке ярж, лишанлу дөрежа тирдал шак алач.

Чна риклин сидкъидай гъам юбилидиз, гъам адан хизандиз, вири мукъва-къилийриз агаънавай дөрежаир мубаракзава.

Секин жедай вахт авайд туш, азиз вах, Чи цавар къеван хушбахтвилер хъурай вахъ!
Са чавузни къурур тахъуй
къелем ви!

(“Лезги газетдин”
редакциядин коллектив)

Пакизат ФАТУЛЛАЕВА**Вили ранг**

Вили ранг,
Зи жегъильвал ацурнавай
Милли ранг,
Заз аквазвой ахварарни-
Вацлар хътин,
Цавар хътин –

Вили ранг,
Вили – вили гъетерикай
Кагърабаяр ава захъ.
Вили-вили шегъеррикай,
Жизви вили циферик квай

Лиферикай
Хияларни ава захъ.

Вили я зи ярдин вилер,
Вилибур я къизилгъуллер
Секин, вили багъда авай,
Вили я югъ,

Вили я рагъ,
Мадни вили дагъдал алай.
Чулав цифер,
Миччи ийфер

Вили вацра чуъхенва,
Асуннавай утагъ хътин
Вили дунъя
Зи мурадрин
Бул экверив ацланва.

Март

Пенжер ахъя я,
Галамач ахвар.
Ширин хиялар
Гъатнава рикле.
Кифера хутур
Зи чулав чарар
Надинж шагъвардин
Къугъазва сиве.

Хуъре март ава
Къе уях хъайи,
Зани сес кутан
Манидик Чилин.
Чна салам гун чаз:
- Сабагъ хийир!
Къецихъ март гала
Руль ийиз чими.

Яргъи авурла
Ракъинал къве гъил –
Лацу перемда
Ціразва беден.
Ша, гатфар, гъахъа
Зи хуруз жегъиль:
Чими сел хурай
Шаирдин дердер.

Цуък

Экунижай хабар хъана,
Дагъларилай катна ийф.

Гъунейрилай кламун хивез

Эвична мад къалин циф.

Къежай, къецил чархун
кукъвал
Ян гузва тек цуъкведи.

Къабухдамай къил
куърснава

Залан, къайи чигедик.

Хеччина рагъ яваш-яваш
Рагарив чин игисна,
Сифте нураг хуш
цуъквидин

Таза буйдиз багъишина.

Падна къабух, юзана цуък,
Цай хъиз кузва
къванерал,

Къурун тавур накъвар
хъиз, чиг

Ала назик пешерал.

Регъуз-кичез,
руша хъиз, къил
Хкаждава ара-бир -
Ашуку хъана раНинай

цуък,
Четин яни чиран сир?

Виридаz талукъ къанунар

Хийир ЭМИРОВ

Эхиримжи вахтара пенсийрихъ галаз алакъалу яз тухузтай реформайри улькведин газф къадар агъалияр наразивиллел гъана. Идал бес тахъана, СМИ-риз мадни къалабулух кутадай хабарар акъатзала, РФ-дин гъкуматди цийи йисалай къалахзавай пенсионериз гуя пенсия хгудач. Гъакъ хъайила, я къалах хжяна къанда, я - пенсия.

Ихтиин къалл хабаррин вилик пад къун патал Россиядин пенсийрин фондуни пресс-къуллугъди гъиле-гъил аваз малумат гана ва къалахзавай пенсионерри, гъа виликдай хъиз, талукъ пенсия къачудайди тестикъарна.

Ванери-сесери къалабулух кутазва

Идан гъакъиндай Россиядин Президент Владимир Путинани баянан гана. Ада къейд авурвал, РФ-дин Госдумадин сессиядад са депутатди къалахзавай пенсионериз пенсия гана къандач лувун закон туш эхир. Ада вичин фикир лагъана. Зегъмет чулагазвай пенсионерар пенсионерий магъумдай, яни вахтуналдай акъазардай фикир гъкуматдихъ авач.

Къалахзавай ва къалах тийизвай пенсионердин арада вуч тафават ава?

Къалах тийизвайбурун пенсия вахтвахтунда индексироватзва, зегъмет чулагазвай пенсионерин пенсия - въз. Гъелбетда, идараира, карханайра приказдиз ягъ тавуна къалахзавай пенсионерни ава, абурун пенсияни индексироватзва. Пенсийрин фонд датланан ахътинбур дузыздал акъудиз алахъзава. Са кар мад къейд ийн. Эгер пенсионердив яшамиш хъун патал герек пулдин агъа къанин къадар - 2018-йисуз 8726 манат (Дагъустанда - 7345 манат) агъазавчтла, азас алова пул (социальный доплата) гуза. Къалахзавай пенсионериз ихтиин алова талукъ жезвач.

Алай йисакай кумайди лап тимил ийкъар я. Цийи йисуз пенсионерив шад хабарар агъадатла? 2019-йис патал Россиядин пенсийрин фондуни тайнарнавай бюджетда къалурнавайвал, 1-январдилай социальный пенсийрин къадар 2,4 процента хжакун лазим я. РФ-дин гъкуматди идан гъакъиндай гъеле вичин документ къабулнавач, амма умуд кутаз жеда хъи, гъкуматди документдад къул чулагвада.

Бязи агъалияр, "социальный пенсия" лагъайла, супар гъатзава. Виридаz чир хъун лазим я, социальный пенсия яшлувиля (дишегълийрин - 55, итимирин 60 йис тамам хъайила, цийи закондадини талукъ тирвал 60 ва 65 йис), набудвилай, хизан къазанмишавай касдикай магъум хъайила, дидени буба малум тушир аялриз гуза. Социальный пенсия зегъметдин стаж авачирбурузни гуза. Анжак агъалияр Россиядин Федерацияда яшамиш жезвайбур тир вахтунда. ПФР-ди тестикъарзавайвал, 2018-йисуз социальный пенсия Россиядин пуд миллиондилай виниз агъалийриз агъазавай.

Закондад аласлу яз пенсионерар эмэннедин (къвалин, къвалин са паюнин, квартирадин), гараждин, 50 квадратный метрдилай чехи тушир мастерская, ателье, студия, галерея яз ишлемишавай чакайрилай, ЛПХ-дин, дачайрин чилерилайни налог гуникай азаднава.

Чаз малум тирвал, агъалийрин арада ара-ара пенсийрал эхляна къанзавай алова пуларин гъакъиндай гъулгъула гътатиди я. Ванери-сесер гъар жъуре тир: газф аялар авайбурун гъар са аялдин къилиз, 30 йисалай виниз къалахдин

стаж авайбуруз, умъурдин юлдашрикай сад къейбуруз... флан къадар алава пулар хгуза. Пенсийрин идараираин ракъархий чехи нубатарни арадал атайди я. Гилани инсанри, чеб гъавурда авачиз, сада-садаз муштулухар гуза, 2019-йисуз пенсийрал вад агъзур манат алава хъийизва лугъуз.

Ибурни таб гафар я. Россиядин пенсийрин фондуни малумарыйвал, 2019-йисуз 35 йисан ва адлай виниз стаж авайбурун пенсийрал алова пулар эхляда. Амма - виридаz въз. "Зегъметдин ветеран" тъвар къачунвай дишегълийрин, гъеле къалахзавай пенсионерин пенсийрал. Идан гъакъиндай къалахзавай пенсионерри пенсийрин фондуни, я МФЦ-риз са арзани къхин

лазим туш, алаваяр пенсийрин отделри чи ийда. Анжак "Зегъметдин ветеран" тъвар цин иесияр тир дишегълийри лазим документ агакъарна къанда.

Лугъун лазим я хъи, агъалияр яшайишдин жигъетдай хъун - им государствовин сиясатдин кар алай ва важиблу хилерикай сад я. Адан макъсадни обществовин вири членриз яшайишдин гъалар хъсанардай мумкинвал яратмашун, къумек гун я. Бязибуру фикирзава хъи, яшайишдин жигъетдай хъун лагъайла, им чивай-чеб герек къадар такъатралди таъминариз тежевай бейкарап, набудар, начагъбур, етимар, къузубур, къилди аялар хъувзвай дидеяр, газф аялар авай хизанар государствовин гъзвишилик, къюмвилек кутун я. Гъелбетда, им тимил я. Государстводи яшайишдин жигъетдай вири агъалияр хъун вичин хивез къачунва ва и кар къилизни акъудзава.

Пенсийрилай гъейри, агъалияр и жигъетдай таъминарун вахтуналди къалахдик квачиз амукунай, аялар хунай, таза аялриз гелкъуванай гузай пособияр, аялриз государствовин бахчайра, интернатра, лагерра тербия гунин къумек, хизанриз жуъреба-жуъре пособияр, къузубур, начагъбур махсус къвалера хъун, набудриз улакъар, протезар гун, набудриз кеспияр чиран, набудриз хизанриз жуъреба-жуъре къезилвилер гунни акъудзава.

Ихтиин галайвилерилай гъейри, гъкуматди гъар са агъали, къалахзавани, авачни талгъана, социальный заминвилерадини таъминарзава. Абурукни акъудзава: медицинадин рекъяр пулсуздак къуллугъ авун, савадлувал къачудай мумкинвал гун, зегъметдин агъа къанин мажибадал, пенсийрин, стипендийрин агъа къанин къадардадил таъминарун, хайи члавалай набудриз, набуд аялриз, зегъметдин стаж авачир набудриз, диде-бубадикай магъум хъайи аялриз, зегъметдин стаж авачир 65 ва 60 йис тамам хъайи итимизни дишегълийриз социальный пенсияр, аял хайивилай, таза аялдихъ гелкъуванай, къейи инсан кучукунай пособияр гун.

Социальный заминвилерик гъакъ са бязи къезилвилерини акъудзава. Абури набудриз, дявейрин иштиракчийриз, зегъметдин ветеранриз талуук жезва. 2005-майдай чипс къезилвилер лайихъ агъалийрийай я социальный пакет (адан къимет 450 манат я), я гъар вакъар пул къачуз жеда. Социальный пакетдик дарманралди пулсуз таъминарун, санаторийра, курортра сагъламвал мягъемарун, анриз пулсуз фин акъудзава.

Социальный къезилвилер газф аялар авай ва жегъиль хизанризни гуза. Абурукай чун генани рахада.

Къизилдин кицчин патай пишкешар

Нариман ИБРАГИМОВ

Ингье са йис мад алатзава. Хъипи (къизилдин) кицчин йис республика, Къиблепатан Дагъустан, гъар са ватанэгъли патал гъихътиндигъана? Йисан сифте къилия күтур умудар, рикъе битмиш хъайи мурадар къилиз акъатнатла? Гъиле къур крат умъурдиз кечирмишиш алакънатла?

Дагъустанвийрин рикъел аламукъдай, республикадин вакъиляр хъанач лагъайта, таб жеда. Виридалайни лишанту, вакъиблу, сиясатдин метлеб авай вакъилярик 13-мартиз Дагъларин улквездиз РФ-дин Президент Владимир Путин мугъмандиз атун акатзава. Государстводин Къил чкадин жемиятдин векилрик галаз гурушшиш хъана, ахпа ада Дагъустан яшайишдини экономикадин жигъетдай вилик тухунин месэлайрай совещание къиле тухвана. 18-мартиз улквела президент хжадай сечкияр къиле фена ва дагъустанвийри сечкияра хушвиледи иштиракна. Газф сесерни Владимир Путиназ гана.

9-сентябрдиз къиле фейи сечкияри дагъияр патал кар алайбур тир. Дагъустан Республикадин Халкъдин Собранидин сессиядад депутати Владимир Абдуалиевич Васильев РД-дин Кылин къуллугъудал хъяна. 2017-йисан сентябрдиз эхирра Р. Абдулатипов къуллугъудилай алудайла, В. Васильева вакхуналди РД-дин Кылин везифаляр къилиз акъуднай. Са йисан вакхунда ада дагъустанвийриз вич вуж ятла къалурна.

Республикадин агъалийри лап разивилди къабулай кардик коррупциядихъ галаз женг чуғунни акатзава. Халкъдиз чизвай, республика ришвэтбазилин макандиз элкъвенба, амма гъкумдин органра, государствовин идараира чехи къуллугъурал алай къаси зурбадакас тарашибчилил, госбюджетдин пулар чуңунахуниз къил янавайди чизвачир. Республика вилик тухун, агъалийрин яшайиш хъсанарун патал ахъайзай миллиардралди пулар са кичевални авачиз чипин нефсериз серфзай. Гила абури дустагъъра ацуқъарнава.

Сентябрдин сечкиярилай гульгъульни агъалийрин вил алай къалахни акъалтна. Дагъустан Республикадин цийи Гъкумат вичин веziфайриз геччи. Хейлип министрар чипин къуллугъурал аламукънатла, абурун вилик В. Васильева къетен шартл эцигнава: эгер къалах алай аямди, республикадин ильтяжки, халкъдистистемишавайвал тавуртла, къуллугъудикайни магъум хъжеда.

Дагъустандин халкъари разивиледи къабулай мад са кар террористрин вилик къил агъуз тавур, абурун къунвай хизан ахъайзай тур викъегъ хва Зейнудин Батмановаз Россиядин Игитвилил тъвар гун я. И Указдад Владимир Путини 6-майдиз къул чуғуна. Гъа идалди лезги игитрин жергейри къалин хъана.

Лишанту вакъиадик Каспийска къуршахар къунай Европадин чемпионат тухунни акъудзава. Спортидин и зурба мэрекатда 35 улквездади атанвай пагъливанри иштиракна. Мэрекатдин нетижада мадни хъсанди хъана. Ирид дагъустанвиди чемпионвиллин тъварар къачуна.

Республикада сифте яз гъкумдин органра къалахдай кадиряж жағурун патал "Зи Дагъустан" тъвар алаа конкурс тухуван, ана вишералди жегъиль ва бажарыгълу пешекарри иштиракна. 56 касди конкурсада гъалибвал къазанмиша, абурукай хейлинуруз РД-дин гъкумдин ва муниципалитеттин идараира къуллугъурал гана.

Меркезда тешкиллувиледи ва гурлудака Дагъустандин шириятдин классик, лезги чалан бине эцигайбурукай сад, гъузел жаванрийин иеси Етим Эминан 180 йисан юбилей къейдна. Урусрин театрдин чехи зал шаирдин яратмишнурал рикъе алайбурув ачанвай. Гъакъ маса миллетрин - векилривни.

20-мартиз Махачкала, ДГПУ-да, "Лезги Чал. Саламатдиз хъун ва вилик тухун" лишандик кваз II форум къиле фена. Ана чкадин вакхунадай, Санкт-Петербург, Бакуудай ва масанрай хтанвай тъварар къачуна.

ван авай газф алимри, лезги халкъдин интеллигенциядидеки векилри, муаллими, писательни иштиракна.

Ноябрдин вакъар республикадин центральный больница лап залан, четин операцияр ийидай отделение ачухна. Ахътиндигъелье Кеферпатан Кавказдин регионара авач. Отделенида онкологиядидеки вири азарин диагностика ийда. Пешекарриз инсандин бедендин гъи органдай хъайитлани биопсия къачудай мумкинвал ава. Ина гъакъл азарар фад сагъардай цийи технологияр кардик кутунва.

Къиблепатан Дагъустандикай рапахтла, шегъерра, районра, хулерани инсанрин умудар артухардай, пакадихъ инамшишвалдай, рикъерик шадвал кутадай вакъиляр арадал атана. Йисан эхирдай абурукай рапахун тавунани жеда.

Дербент

Халкъ патал еке крат ийизвай Имам Ярапиева къил кутуна, 2000 йисан юбилей къейд авурдалай гульгъульни къадим шегъердиз улкведин президентдини, гъкуматдини, спонсорини мадни фикир гана ва ана хъсан патахъ хейлин дегишилдер къиле физва. Гила мадни жеда. РФ-дин Гъкуматди Дербентдин культурадин вакъиляр хъунгъульни памятникар ремонту хъувун, лайихъ къайдадиз хун патал 360 млн манат чара авунва.

Дербент шегъер РД-дин Федеральны Собранидин Федерациидин Советдин член, чи ватанэгъли Сулейман Керимова вичин къаюмвилек кутунва. РД-дин Къил В. Васильевахъ, РД-дин Гъкуматдихъ галазни талукъ месяттар авунва. Шегъер авадланмишунин вад йисан программа тъкульзарзва. Адан макъсад сад я: Дербент яшайишдин алай аямдин шартлар, вичивай-вич хъуз жедай мумкинвал гузай экономика авай, туризмдин хел лап вилик фенвай тарихдин памятниздиз элкъурун. И кар патал вад миллиард манатдилай виниз такъатар серфзай.

Гъа ихтиин зурба крат умъурдиз кечирмишунин мураддалди Дербент шегъердидин администрациядии къилени цийи регъбер - Хизри Абакаров акъазарнава. Ам вичин къалахдив гаттуннава.

Хай шегъердин тъвар жаванрини хажава. 15-нумрадин юкъван школадин ученик Замир Ашурбекова Вириоссиядин школьникрин арада информатикадий къиле фейи олимпиадада гъалибвал къазанмиша. Замира агалкъун РД-дин Къил В. Васильевани табрикна. Гъаличини адан муаллим З. Мегъамедова виш-виш агъзур манат пулдиз лайихъ хъана.

Чун элкъвене къунвай тъбиат ахтармишавай жаванрин Вириоссиядин конкурсда 20-нумрадин юкъван школадин ученик Мегъамед Халиковна иштиракна. Россиядин 65 региондин 150 школьникдин арада Мегъамед меда "Инсандин экология ва сагъламвал" номинациядий 1-чка къуна.

29-майдиз Москвада гъвечи шегъерра ва тарихдихъ галаз алакъалу чайра яшайиш патал къалахни къулайвилер авай шартлар тъкульзарнин проектин Вириоссиядин конкурсада нетижада къунвай къиле фейи олимпиадада гъалибвал къазанмиша. Конкурсадиз чи улкведин 82 региондай 198 проект ракъурнавай.

30-майдиз шегъерда "Нарын-къеле" тъвар алаа республикадин Бизнес-инкубатор ачухна. Ада карчивилел, гъвечи бизнесдад сифте яз машгъуль жезвай къасир хейлини рекъерай къумекар гуда.

21-июлдиз къадим шегъерда РФ-

РикГин чимивал инсанриз пайна

Саид МУРАДОВА

Инсанар гъар сад са ктаб я лугъуда. Амма бязи ксар ава, абурун риклер акъван гегъеншва мергъяматлу я, уьмуърда акъван еке крат алакънава хьи, абуру неинки "ктабар" я, ихътин ксари дуњья дегишарзва.

Гъа ихътин инсанрикай сад, Дагъустан Республикадин ва Россиядин Федерациядин нафтадин ва газдин промышленностдин лайихуу работник, РД-дин Кылини патав гвай агъсакъалрин Советдин член Насрутдин Насрутдинов тъвар чи ватандин тарихда гъамишалугъ яз гъатнава. Ам Дагъустандин газдин хилен бине кутур кас я. Анжака адан кылихдин къетенвал, къастунин къевивал, риклер авай мурадилай эляч тавун себеб яз, къе чи квалиши вили ялаври чими ийизва.

Сифтедай киче тир

Дагъустандин мулкунал чиликай тъбиидаказ газ хкатзувай чаяр гъеле дегъял дөвиррилай гъалтзувайди тир. Ятланы, яшайшида ам ишлемишун, адакай инсанар патал хийир ххудун вуч лагъай шей ятла, гъатта аллатай асиридин 70-йисар алуъдалди чизвачир. Сифтени-сифте республикада тъбии газ Дагъустандин Огни шегъердин шуше-дин шеъэрин заводда ишлемишиз башламишнай. Дагъустандин Огнидин мядендаль геологиядин жигъетдай ахтармишунин квалиахар 1923-йисуз гъиле къунай ва де-риндиз эгъульнүнин нетижада инаш газдин гужлу фонтанар акътнай.

Завод цийикла түккүль хъувурдалай къулухъ, 1926-йисуз и мядендаль газ турбада аваз заводдин цехрив агакъарнай ва шу-шедин къаришма гъазурун патал ишлемишиз хъанай.

Къейдна къанда хьи, а чавуз тъбии газ кудай шей яз анжака чимивал ва энергия гудай централа (ТЭЦ), гъакын заводрин ва фабрикайрин котельныра ишлемиш-зувайди тир. Гъамни реъят, къулай кар тушир. Гъикл лагъайтла, газдик алана затлар акъван газа квай хьи, ада ийизвай таъсир себеб яз заводдин квалиахар мукъвал-мукъвал акъваз жезвай.

Инал къейдна къанда хьи, турбайра аваз гъизвай тъбии газ агъалийрин яшайшида ишлемишиз алахъай дуњушуу хъайиди тир. Амма мусибатдин нетижадаил гъайи ада инсанрин риклер анжака кичевал тунай. И дуњушууди, гъайиф хьи, газ яшайшида ишлемишунин фикирар, и кардин гележег са къадар яргъал вегъенай.

Гъеле Ватандин Чехи даве башламишай ийисара Дагъустандин бажарагъту инженер Гунашева, вичих галаз са къастунал алай ксар желбна, Махачъаладин мядендилай меркездин Ленинин тъваруних галай күнчеда авай газа квартирайрикай ибарат квалиеркай садас турбайра аваз газ гъанай. Гъайиф хьи, газ чукъунин нетижада квалихъанчыннай, газа ксар къенай. Идалай къулухъ улкведа турбайра аваз гъизвай газ ишлемишунал къеви къадар яргъал вегъенай.

Гъа са вахтунда шегъерин квалиер газламишунин маса къайда къабулнавай ва и кардал машгъул хъун патал "Даггаз" ПО тешкилнавай. Гъихтнди тир и къайда? Махсус карханади инсанрин квартирайра, жими авуна, баллонра тунвай газ, махсус пичер ва яд чими ийидай тадаракар эциг-зувай. И проект вири улкведен майдандан уьмуърдиз куьчурумшувайди тир, газдик маса къайдада менфя къачуникай гъатта раханни ийизвачир.

Амма вири крат са мус ятланы сад лагъай сиферда авурбур я эхир. Тъбии газ агъалийрин яшайшида ишлемишунин сифтени-сифте къевиз лагъайди, адакай авай хийир екеди тирдахъ инаннишарайди, республикадин хъурерин квалиеривили ялавар агакъарайди Грозный шегъердин нафтадин институтдин выпускник, а чаван Ленинский районсполкомдин жегъиль председатель Насрутдин Насрутдинов я.

Эрзиман мурад

Какашура хъуряй тир Насрутдин Насрутдинов буба Ильмутдин 1939-йисуз армиядиз фена. Гъа ийисуз адан диде кечмиш хъана, ругуд ийис хъанвай гада ва адан 4 ийис хъанвай стха яшлу бадедин хиве гъатна. Яшдай аял тиртланы, хизанды чехи стха тир Насрутдин гъар юкъуз мектебдай хтайдалай къулухъ пичина кудай кларапасар ва кализ гудай веъ гъун патал тамуз физиз мажбур жезвай. Амма аялди гъизвай цъламар анжака са юкъуз кун патал бес жезвай. Гъа ик - гъар юкъуз.

Са сиферда ада къунши Доргели хъурин сергъята газа кларапасар ава лагъай хабар атана. Ам вичелай са къадар чехи гадаряни галаз аниз рекъе гъатна. Цъламар ина, дугъриданни, газа авай - къве шеле түккүльна. Амма аялди хабар ялдай таъват авачир. Галай гадаярни хъфена, Насрутдин, кларапасрый гъил къачун тийиз, тама амукъна. Вирдалайни четинди къве шеле газа дагъдай агъуз эвичун тир. Гъелек хъанвай гада кларапасрин винел ацукуна, чавуз килигъна, түгъметдивди лагъана: "Мегер ваз акъвазвани заз гъикъван четин ятла, къумек гуз жедачни?". Амма, са тимил секин хъайила, ада рехъ давамарна. Яваш-яваш дагъдай агъади хъвичайла, гададиз майдандал колхоздин бригада алаа акуна.

Аял нинди ятла чир хъайила, буба Ильмутдинакай развилилди рахай хъуринвиири ада шелеяр чип тун теклифна ва нянихъ квалив агакъарун хиве къуна. Нянихъ Насрутдин кларапасар ахакъайла, ада сифтени-сифте вичиз Аллагъади къумек гайидакай фикирнай. Амма абуруни фад кана күттэя хъана. Гъа и чавуз, ада риклер хизивайвал, гададин къиль сиферда сиферда супал арада атана: "Яраб квали чими ийидай маса, азабринди тушир къайдай авач жал?"

И супалдиз жаваб ада са шумуд ийислай жагъана. 1948-йисуз, буба залан хирер алаа дявадай хтайдалай къулухъ, Насрутдинни адан дуст Сулейман Избербаш шегъердин школа-интернатдин къабулнай. Са сиферда гадаяр шегъерда авай Сулейманнан мукъва-къилидин - Насрутдинан рагъметлу чехи бубадин дуст Бектемир патал нафтадин мядендаль мукъман хъана. Анив мукъва хъанмазди, гададин фикир чиликай хкатзувай цъун кузвай леперай желбна. Ам и шикилди акъван гъйранарнавай хьи, са къадар вахт гада газа акът тийиз ва вил алуд тежэз акъвазна. И легъзеда адан чанди гуя мад сиферда меки хъуттерин азабар гъисс хъувунай. Са арадилай гададай гъарай акътана: "Бектемир халу, вучиз и газди, инсанрин квалиер чими тавуна, гъава чимзава? Им гъахъсузвал я хьи!"

Устларди хъел кваз жаваб гана: "А лянет хъайидакай чара атланва, нафт хукуз тазвач, гъанис килигъна адаа цай язва". Гъа чавуз, цав чими ийизвай цъл килигъиз акъвазнавай вахтунда, жегъилдин риклер мергъяматлу мурад гъатна - газ инсанрин хушбахтвал патал ишлемишун.

Къастунилай элячIнач

- Избербашдин юкъван школа акъттарнамазди, 1951-йисуз зун Грозныйдин нафтадин институтдик экечиз фена. Имтигъянар нетижадаказ вахканатлани, конкурсдай зун акътначир, хтана Дагъустандин пединститутдин физикадин математикадин факультетдик экечина, 1-курс лап хъсан къиметар аваз күттэя гъатна. Экечидай вахт мукъва хъайила, зун мад Грозныйдин рекъе гъатна. Газа ксари заз а чавуз авай чада амукъун меслят ийис хъанай, амма зун къастуни ялзувай. Гъа ик, закай нафтадин институтдин студент хъана. Ана келзувай ийисара за живан фикир юлдаширхъ, муаллимрхъ - виридахъ галаз веревирдизвай. Газ къиметлу шей я. Газдикай нефтехимияндиг шейэр гъазурна къанда, лугъудай муаллимри. Масакла, яни чимивал патал ам ишлемишун гъич фикирдизни къевзвачир абурун, - риклер ххизва Насрутдин Ильмутдиновича.

Институт акъттардайлай къулухъ жегъил пешекар Манаасдин МТС-диз рекъе туна. Республика газламишунин мурад ада ина поселок тъбии газдалди таъминарунин фикирдилай къилиз акъудиз, авайвал лагъайтла, и кар патал бине гъазуриз башламишна. Н.Насрутдинова датлана нафтадин устларривай (нефтяник), эцгунрин, производстводин объединениррин руководителривай и карда къумек таалабзувай. Амма нетижаяр шадардайбур тушири. Ятланы, ам рекъелай элячизвачир.

- 1967-йисуз зун Ленинский районсполкомдин председатель хъана, яни зи гъиле жегъил пешекар Манаасдин МТС-диз рекъе туна. Ада лагъайтла, заз риклер авай квализ акъудиз къумек гана. Зун винира къевзвачир, газ инсанар патал хийирлү тирдакай лугъузувай, субутзувай. Жувахъ галаз са фикирдилай касар пайды хъайила, чига газдин состав ахтармишиз, ам хатасудаказ ишлемишдай къайдаяр жагъуриз башламишна. И кардиз икъван фикир гунин себеб чна районда къушчивилин фабрикайр хъун я лугъузувай, гуя чаз газ производство патал лазим я, - давамарзва ада.

Гъа и ийисара Н.Насрутдинов са жерге къуллугъчи ксарий галаз, гъа жергедай яз инженер-нефтяник, ДАССР-дин ЖКХ-дин виликан министр, партиядин Избербашдин горкомдин сад лагъай секретарь Микаил Юсуповахъ, РСФСР-дин газдин промышленностдин министрдин заместитель А.Динковахъ ва газ хукунин рекъяй управленидин начальник А.Гудзахъ галаз таниш хъана. Абурун къумекдади Н.Насрутдинов михи авунвай тъбии газ яшайшида ишлемишун баллонра авай жими авунвайдалай хатасуз тирди субутариз алахъана. И ксарий, гъакын бубадин имидин хва, пешекар технолог ва нафтадин устлар Гаирбек Гаирбетовакай Насрутдин Ильмутдиновичан амадагар, са фикирдилай касар пайды хъайила, чига газдин состав ахтармишиз, ам хатасудаказ ишлемишдай къайдаяр жагъуриз башламишна. И кардиз икъван фикир гунин себеб чна районда къушчивилин фабрикайр хъун я лугъузувай, гуя чаз газ производство патал лазим я, - давамарзва ада.

Гъа и ийисара Н.Насрутдинов са жерге къуллугъчи ксарий галаз, гъа жергедай яз инженер-нефтяник, ДАССР-дин ЖКХ-дин виликан министр, партиядин Избербашдин горкомдин сад лагъай секретарь Микаил Юсуповахъ, РСФСР-дин газдин промышленностдин министрдин заместитель А.Динковахъ ва газ хукунин рекъяй управленидин начальник А.Гудзахъ галаз таниш хъана. Абурун къумекдади Н.Насрутдинов михи авунвай тъбии газ яшайшида ишлемишун баллонра авай жими авунвайдалай хатасуз тирди субутариз алахъана. И ксарий, гъакын бубадин имидин хва, пешекар технолог ва нафтадин устлар Гаирбек Гаирбетовакай Насрутдин Ильмутдиновичан амадагар, са фикирдилай касар пайды хъайила, чига газдин состав ахтармишиз, ам хатасудаказ ишлемишдай къайдаяр жагъуриз башламишна. И кардиз икъван фикир гунин себеб чна районда къушчивилин фабрикайр хъун я лугъузувай, гуя чаз газ производство патал лазим я, - давамарзва ада.

Гъа и ийисара Н.Насрутдинов са жерге къуллугъчи ксарий галаз, гъа жергедай яз инженер-нефтяник, ДАССР-дин ЖКХ-дин виликан министр, партиядин Избербашдин горкомдин сад лагъай секретарь Микаил Юсуповахъ, РСФСР-дин газдин промышленностдин министрдин заместитель А.Динковахъ ва газ хукунин рекъяй управленидин начальник А.Гудзахъ галаз таниш хъана. Абурун къумекдади Н.Насрутдинов михи авунвай тъбии газ яшайшида ишлемишун баллонра авай жими авунвайдалай хатасуз тирди субутариз алахъана. И ксарий, гъакын бубадин имидин хва, пешекар технолог ва нафтадин устлар Гаирбек Гаирбетовакай Насрутдин Ильмутдиновичан амадагар, са фикирдилай касар пайды хъайила, чига газдин состав ахтармишиз, ам хатасудаказ ишлемишдай къайдаяр жагъуриз башламишна. И кардиз икъван фикир гунин себеб чна районда къушчивилин фабрикайр хъун я лугъузувай, гуя чаз газ производство патал лазим я, - давамарзва ада.

И кардиз манийвалзувайбур тимил тушири, анжака цийи кар гъиле къунвайбурун ульткемвиили, дирибашвиили, къастунал къевивиили, гъатта хаталувал кваз такъуна, вилики фини Къарабудаҳкент (виликан Ленински) райондин хъурериз, ульткемвиили яз, 1972-1975-йисара газ гъидай мумкинвал гана.

И кардиз манийвалзувайбур тимил тушири, анжака цийи кар гъиле къунвайбурун ульткемвиили, дирибашвиили, къастунал къевивиили, гъатта хаталувал кваз такъуна, вилики фини Къарабудаҳкент (виликан Ленински) райондин хъурериз, ульткемвиили яз, 1972-1975-йисара газ гъидай мумкинвал гана.

Къакъуд тийидайвал, абурун квалиахарни жува ийизвай, пакамлай ийифен куларапди акъваз тийиз квалиахазвай. Сад-садан гульъяллаз чна газдин турбаяр хуруннин квалиахазвай. И кардай инсанризай са кепекни пул къачувзвайди тушири. Я жувани садазни гузвачир. Зун гъамиша на-муслу рекъе аваз фейи кас я. Анжака ихътин рекъи нетижадив агакъарда, - лугъузва Насрутдин Ильмутдиновича. Гъа ик, республика газламишунин квалиахарни къарабудаҳкент райондилай башламишна.

И ийисара Н.Насрутдинов са жерге къуллугъчи ксарий галаз алакъалу къилдин управление тешкилуник тир. Сифтедай ада вичин вожибу къуллугъ туна, Дагъустандин магистральный газопроводрин линейний ЛПУМГ арадал гъана ва аниз регъбервал гана. Ахпа, газа четин-вилер гъалтзувайтлани, республикадин амай районар сад-садан гульъяллаз чна газламишунин квалиахарни къилахарни къиле къуна.

"Россияда, мумкин я, вири дуњьядани сифте сеферда яз, къабулнавай къайдайризни килиг тийиз, Дагъустандин хъурерин агъалийрин квалиер газдин сетрихъ галкъуриз башламишна. Халъди еке ашкын-гъевес-дивди Насрутдин Ильмутдиновичан тереф хвена, адаа къумекар гуз, хъурерин газдин сетар тукъуриз башламишна. 90-йисарин четин девирдилайни кам къачуна, темягъсуз зегъметдади Дагъустандин 60-70% хъурер газламишиз алахъана. Бес им ала-матдин квалиахарни къилахарни тушни?!" - малумарзва "Даггаз" ОАО-дин генеральный директордин заместитель Анвар Ильясович Межи-дова. Ада къейд авурвал, а чавуз ишлемишай газдин гъакъыни инсанри тамамдаказ гузвайди тир, гъикл лагъайтла, квалиера газ хъун еке баҳт яз гъисабзувай. "Гъелбетда, газдин къиметарни исята авай къван еке-бүр тушири, ам жуваз акъваззувай гъакъидий (себестоимость) ва санай масаниз тухнай акътазувайдакай, са тимил кыл эх-цигна, ибарат жезвай", - алава хъийизва ада.

Къе чи квалиера кузвайди г

Бубаярни рухвайр

Къегъалвал квахъдач!

Мердали ЖАЛИЛОВ

"Къегъал" гафунихъ ихътин манаяр ава: викъегъ, кичевалавачир; викъегъ кас... "Къегъалвал авун" - къегъал кар къилиз акъудун...

Дугъриданни, масад къутармишун патал жуван чан хаталувилик кутун, адакай киче тахъун - къегъалвал тушни?!

"Къегъалвалилер къегъални ийиди", лутъузва халъдин мисалда.

Ихътин веревирдер зи рикел атун и йикъара чаз мугъман хъайи къулантлавияр - бубани хва Физавудин ва Марат Шагълазоврихъ галаз алакъалуя я.

Квекай ибарат я бубадинни хчин къегъалвал?

Физавудин Нежведилович "афгъанви" я, вичин вахтунда (1979 - 1981 - йисар) Афгъанистанда чи государстводин тапшуругъдалди, а улкведин тлалабунни яз, интернациональный буржи викъегъвилелди къилиз акъудай аскер-сержант я.

Аскервилиз фидалди ада Махачкъалдин эцигунрин техникум акъалтарнавай. Женгинин майданра ада вич къегъал дагъви тирди субутна, лугъудайвал, цляярайни, вацларайни утквемвилелди экъечина. Мотострелковый полкунна къуллурунна, 1981-йисуз хер хъана, Кушкада саъбар хъувурла, мад женинин хъфена. Афгъанистийрин газаф наградайрихъ галаз ада КПСС-дин ЦК-дин Гъурметдин грамота гана.

Аскервилин везифайрилай гульгуни из ада Къазахстандин Шевченко шегъерда (гила Актау) нафтни газ худдай карханайра, бургърин устлар яз, зегъмет чугуна, ана МЧС-дани къалахна, "афгъанистийрин" краални машгъул хъана. Амма девирар дегиши хуники 1988-йисуз Физавудин Дагъустандиз хтана, ина карчилел машгъул хъана. Са тимил вахтундилай ада МЧС-дин къурулушра зегъмет чугун теклифна. Цаяр къунриз акси къуватар гужлу авунихъ галаз санал общественный къалахрани («Афгъанистийрин Союзда, дявединни зегъметдин ветеранрин ва инвалидрин тешкилат») активилелди иштиракна.

Алай вахтунда ам меркезда са ЖСК-дин къиле ава, шегъердин администрациядин патав кардик квай яшлубурун Советдин президиумдин членни я. Эхъ, же гъилрин арада тербиядинин гъавурдик кутунин къалах тухузва - игитвилин "тарсар" гузва... Гъа жередай яз адан алахъури, Дагъустандин МЧС-диз бахшна, уруслал гимн (тарифдин Чехи мани "Женгинин отряд") арадал гъанва. Чалар - Арбен Къардашанбур яз, гъава Шагълазов Физавудина вичи тукъуьрна. Ада нотаяр музыкадин Чехи устадар тир Валерий Шаурова, Хан Баширова, Мегъамед Абасова тукъуьрна.

РФ-дин МЧС-дин Дагъустанданда авай Кыпин Управленидин начальник, генерал Нариман Магъмудович Къазимеъзамедова ихътин савъват хушвилелди къабулна.

Им, дугъриданни, къегъалвалин "тарс" вини дережадиз акъудун ва кыле тухун яз гъисабис жеда.

Физавудинан хва Маратан къегъалвал квекай ибарат я?

И кар са пуд йис идалай вилик хъана. Адакай газетрани малуматар чапнай. 9-классда къелзаявла, къвализ хъфидай рекъе, КОР-дин къерехда Маратаз, къаналдиз аватна, ци тухузтай аял акуна. Хаталувал гъасята къатлай гадади, партларни аламаз, циз хъдарна. Батмиш жезвай аял къутармишна. Къегъалвал авур Маратаз "Батмиш жезвайбур къутармишней" медаль гана...

Школа акъалтарна, ам Дагъустанда РФ-дин МЧС-дин къурулушдиз къалахал фена. Гила гъа рекъя институтдиз гъахъиз гъазурвал аквазва. И кардиз, жегъилдин диде-бубади хъиз, МЧС-дин руководстводин разивал ганва.

Чнани и кар гъам диде-бубадиз, гъам чи умумурдин хатасузвал таъминарзайвай къурулушрин саъбириз, гъам Маратазни мубаракзава.

Къой алуъязавай Цийи йисуз чи хизанра вирибурухъ мягъкем саъвал, кра-ра агалкъунар, цийи, хъсан савъкатар пара хъурай! Муштулухриз чка чнани артухарда...

Межид бубадин съгъбетдай

Омар ГЬУСЕЙНОВ, философиядин илимрин доктор, профессор

- Чи хурунвияр виликрай гатун-зулун къалахар күтэгъ хайида-лай гульгуни, чин югъ няни ийиз, къунши Шеки-Ширван вилаятиз фидайди тир. Анраны абурун кефи хайи

къалахар хъайила, Гъусейин буба абурун къумеъдиз къведай. Са сеферда чи хурунви, Шекида авай са варлу касдин мал-къара-дихъ къуддиге гелькъвена, гатфариз элкъвена Дагъустандиз хкведайла, вичин къалахдин гъаки тлалабиз фида. Девлетлу Мамедаз ам, кичлерар гана, са гъинавай къекъвераг хъиз, вичелай алууди къан жеда. И кардикай хабар хайи Гъусейин са къурвыха тухунда атана Шекидиз акъатда. Мамед ада вичин къалин вилик, гъа куңчедал къада.

Пакад юкъуз, чи хурунвидин хизанар Дагъустандиз хкведайвал хъайила, реке абу къачаъри инжилли тавун патал Гъусейин абурухъ галаз санал хтун къетнан. Хкведай рехъ Салават дагъдин гирведилай физвай. Вахти гъеле мекъизмай гатфарин сифте кылар тир. Дагъдин кукушра жив авай. Гвай пар-пунаяр ламарал эцигна, инсанар садбур балкъланрал алаз, садбур ях-диз дагъдин гутътуу рекъяй винелди хкажд жезвай. Гъусейин, 3-4 йисан яшда авай аял къеме къуна, вичин балкъландаллаз виликди физвай. Салават гирведин вини кылел акъалтай инсанар садлагъана акъатай чайгъун-дик акатан. Виликди фидай мумкинвал эсиллагы амуынч. Гъусейин бубади вириздан жедайвал къевиз буйргуна: - Гъар сад гъа вич алай чкадал гъайванрин мукъув агат хъана ацуу. Живеди михъиз къевайла, абурукай чаз къумек жеда, чун къяа тухудач.

Гъусейин вични, аял хурув къуна, балкъландин патав агъуз хъана ацуу. Са герендилай инсанар михъиз живеди къевна ва адакай абуруз са къадар далда хъана. Гъа и гъалда аваз абурий ифди амуынч.

Пака экъунахъ агъвадихъай яъяй ракъинин сифте нурап дагъдин сине акъурла,

Гаф чукъул тир

- Вуна зи хурунвидиз къульди авур къалахдин гъакъи вучиз гузвойдига туш? - хъел къев килигна ам Мамедаз.

- Ви хурунвиди, гъурметлуди, заз тъакъисагъдаказ къалахнча. Вахт-вахтунда маларин кълан къакъаждайчир, абуруз, вахт хъайила, алафар вегъедачир, калерикай аца-зайв нек чунынхъдай, - са жерге маса делиларни гъиз эгечина Мамед.

- Залумдин хва, залум, - гаф атлана адан Гъусейина, - бесар ая на жуван къундормаяр. Зи хурунви вуч кас ятла, валаи хъсандин заз чида. Я вуна, энгел тавуна, зи хурунвидиз вичин къалахдин гъакъи гуда, я тахъйтла, за вун гъа инал, вири халкъдиз сенед хъун патал, мал хъиз, тукъвада. Масакла вун гъавурда ақыадай хътиндига туш. И ван хъайи Мамедан беден-дик михъиз зурзун акатна. Ада, чалчалахъ текъвез, са гуж-баладалди сиявя са-са гаф акъудиз, жаваб гана:

- Я Гъусейин даи, чи арада меслят тежедай кар тахъун лазим я. Ваз хъел вучиз къвездайчи? Ви хатурдай, за а хурунвидиз вичи лугъузай къиметдилай къвед архун гуда. Къал-къулдилай меслят хъсан я.

- Им маса месэла я. Гъа икъ икъар хъана къланда вун амай ваз къалахзаявай кесиб-кусыбъдихъ галазни. Акъи гъайила, вавай секиндиз кусуни жеда, я вуна гъавайда Гъусейинни Дагъустандай Шекидиз къведайвал ийидач...

инсанар ахварай аватиз башламишна. Гъусейина вичин чапла къвач тлазвайдига гъисна. Ам михъиз ахвариз фенвай, яни гаум хъанвай. Аквадай гъаларай, а къвач ифиз живедикай хкатна, къецил хъана, къоа тухванивай. Живедин кълан акатай инсанриз гъар садас чеб алай чкайрикай винел живедин къвас алай, кълан, чими нефесди жив цуур авунин нетижада гъвечи магъара яхъанвай. Ихътин магъара яхъанвай къарагыз кълан хъайи Гъусейинан къил живедин къеви къалпагъда акуна. Гапур акъудна, ам хана. Винел акъалтайла, адаа живедин магъара яхъанвай чимивилин пар аквазвай.

- Мегъамерз-е, яда-а, вун гъинава? Къарагъ, экв хъанва, экъечи жуван магъара яхъанвай, - гъарайна Гъусейина вичин хурунвидиз.

Мегъамерздин гульгуналлаз амай инсанарни са-сад живедин маргъалдикай хкечлиз эгечина. Пек-партал са гъалар живедикай михъиз, абурий ифидан кълане авай Рутуприн хуру галайвал реке гъатна. Ана абурий, чин кавалрик садкъве сядта динж хъана. Ахпа Самур дедрэйгъуз Къакъарин хурурз хъфиз къавин хъана. Гъа йикъан няниш Шекидихъай хтай хизанар сагъ-саламатдиз хурурз ахгакъна...

Эхъ! Къегъалар ихътинбур жедайди я! Гафуни атгудай, чникай саврухизни кичедай... Гъахътин хва тир Гъусейин..

Чал хъун - миллет хъун!

Мерзия ЧЕЛЕБОВА, Республикандин образованидин центрада лезги чалан муаллим

Дуныядин винел вичин хайи чал ава-чир са халкъни алач. Диедд чал чаз дидеддин некедихъ галаз атанвай, дамарра авай иви хъиз, къиле мефт хъиз герек такъат я.

Лезги чал, дуныядин амай халкъарин чалар хъиз, дөвлөтлүни я, къиметлүни. Амма, гъайиф хъи, са бязи инсанри, дидед чал гъина герек къвездайчи я лугъуз, кваз таъказвай чкайри ава. Чалавай яргъаз хъун - кесибвал ва бедбаатвал тирдан гъавурда геж акъада.

Шегъерра яшамиш жезвай аялривай, хайи хурурз хтайлар, бегъем гъавурда гъат тийиз, чин фикир дидед чалал лугъуз тежэ, къерехда амукъзава.

Советрин гъукуматдин дөвирда чун вири Махачкъаладай гъар пакамахъ ва нянихъ лезги чалал тухузвай передачайрихъ, нефес акъуд тийиз, ябакализ акъваздай. Аныч чаз манирингин, шайрри келзаявай шииригин

ванер къведай. Эгер телевиденидин нубатдин программадик, вири миллеттин хъиз, чи чалан манир квачиз хъайитла, зенгер ийиз, жуван наразивал къалуриз жедай.

Алай вахтунда лезги передачайрихъ ябакалзай гъам жегъирин, гъам яларин къадар лап тимил я. Йис-сандавай дидед чалан тарсарис къвездайчи яларин къадарни тимил хъуни чак къурхулувал кутазва. Чна чи чал кважъуниз рехъ гана къланда.

Дидед чал хъунин, адан важиблувиллин гъавурда тваз алахъна къланда. И карда диде-бубайрин зегъметрихъ еке метлеб ава. Чна дидед чалал къалахни ийизва, адал дамахнин...

Зи дамаррай физва иви лезгидин - Хуихъ лезги чал, хуихъ лезги чал, лезгиир! Зи къеневай рикъл лезги ишитдин - Хуихъ лезги чал, хуихъ лезги чал, лезгиир!

Лезгиир чи чкъанва къе виринра - Бакудани, Камчаткада, Москвада. Лезгиир я алимарни шайрар - Хуихъ лезги чал, хуихъ Лезгистан, лезгиир!..

Ағыалияр патал хийрлуди хъана

Жасмина САИДОВА

15-декабрдиз Махачкала да хърун майишатдин сүрсөтдин мекера кыле фена. Мярекат РД-дин хърун майишатдин ва недай сүрсөтдин министерстводи гъазурнавайди тир.

Меркездин Пушкинан тварунихъ галай күчеда Леваша, Акуша, Къяякент, Казбек, Мегъарамдухурун, Сулейман-Стальский, Къизилорт, Хасавюрт ва хейлин маса районрин хърун майишатдин зегъметчири чипи гъасилзай сүрсөт

Ивановани гана: "Инанмиш я, виридалайни дадлу ва ерилу сүрсөт чина гъасилзай. Дагъустанда саки вири жуърейрин хърун майишатдин сүрсөт гъасилдай мумкинвер ава. Чи продуктар гъам экологиядин, гъамни дадлувилин жигъетдай хъсанбур я. Республикализ мугъман хъайи ксари гъамиша и кар къеидзая. Чи продуктири тешпигъ ава. Гъаниз килигна, зун инанмиш я, чна и хел виликди тухвана, хърун майишатдин сүрсөт гъасилзай ксари чин къвалах гельеншарна къланда, Россиядин гъар

майдандиз ақуднавай. Махачкъалдин ағыалийриз иной жүреба-жүре емишар, майвайя, къурнавай емишрин патар, як, дулдурмаяр, некледикай гъазурнавай шейэр, консервияр, дарманрин хъчар ва хейлин маса шейэр шегъердин базарра авай къиметрилай ужуз маса къачудай мумкинвал хъана.

Идалайни гъейри, мярекатда республикадин тъар жүре районран тир художественный яратмишунардайбурун коллектирини иштиракна. Мекерадиз атабуруз ина милли тұльнар дадмишун, самовардин чай хъун теклифзаявай.

Мярекатда РД-дин Гъукуматдин Председатель Артем Здунова, РД-дин Кылышин ва Гъукуматдин Администрациядин Руководитель Владимир Иванова, Гъукуматдин Председателдин заместитель - РД-дин хърун майишатдин ва недай сүрсөтдин министр Абдулмуслим Абдулмуслимова, Махачкъалдин мэрдин везифаляр вахтуналди тамамарзай Мурат Алиева, районрин къилери иштиракна.

"Мекера ағыалияр патал хийрлуди хъана къланда. Гъелелиг и мярекатда иштиракис къланзайвай патал ина чаяр бес къадарда ава. Амма шегъердин властдихъ элкъвена гуз къланзай са теклиф ава: инсанритай иной ужуз къиметрай таза сүрсөт къачуз жедайвал, мекераяр мукъвал-мукъвал тешкилун гerek я. Идалайни гъейри, ина алишвериш кыле тухузвай ксар, гъакни муштеприяр патални къулавилер арадал гъана - биотуалетар, зирзибиль кадардай къватияр эцигна къланда. Мярекат къилиз акъатайдалай къулух шегъердин михъивал къайдадикай хкатун лазим туш", - лагъана А.Здунова.

Хърун майишатдин мекерадиз хъсан къимет Владимир

са регионада Дагъустандай тир продуктар жедайвал", - малумна вичин фикир В.Иванова.

Абдулмуслим Абдулмусликова къейд авуравал, мятрекатдин асул везисфа шегъерэгълийриз төм ақақыйдай къиметрай виниз тир еридин сүрсөт маса къачудай мумкинвал арадал гъун я. Гъа са вахтунда, им Дагъустандин хърун майишатдин сүрсөт гъасилзайвай-бур патални майдандиз экъечидай, чипай малумвал гудай мумкинвал я.

"Мекерадиз чин сүрсөт гъар жүре районран тир 100-далай газаф карчыри гъанва. Иной көз "Къизлярагрокомплексдин", "Къизляя Урицкий якун комбинатдин", "Къурбансервис" ООО-дин ва гъядай промышленностдин са жерге маса карханайрин продукция, Мегъарамдухурун райондин хурмаяр, Ахцеңириничер, Къулидин нисияр, дагъидин дулдурмаяр, гъатта чулау күрни кваз жатъида", - лагъана ада.

"Мекерадин къетенвилеркай сад ам я хъи, сүрсөт гъасилзайдан ва ам маса къачузвайдан арада маса кас жезвач. Гъаниз килигна, махачкъалавийриз ихтиин мярекатар мукъвал-мукъвал, хъайтла, вацара са сеферда къванни кылы тухвани къланза. Гъа са вахтунда, ам шегъердин къилин күчейрикай сана тешкилуни шегъерда транспортдин гъерекат патал къулайсузилер арадал гъизва. Мукъвал-мукъвал чаз гузвай суал я: вучиз мекера шегъердин къерехда тешкилзаявач? Вучиз лагъайтла, икъхайила, пенсионериз, зегъметдин ветеранриз, зайфиказ таъмин тир маса ағыалийриз аниз атун четин жезва. Гъаниз килигна, чна мекераяр шегъердин къене кылы тухудай тежриба давамарда", - алана хъувуна премьер-министри.

Экономика

Жалалдин АБДУРАЗАКОВ

Россиядин виридалайни къибле пата авай регионда гъавадин шарттар субтропика жедай хътинбур я. И гафарин гъахъувал Дагъустан Республикадин къибледа авай сергъятдал алай, сармашуздык ушшар на-баттар къулайдақаз экъечизавай Самурдин таму тестикара за - изад тамамдақаз ушшар там дүньяда саки ава лагъайтла жеда.

Ина берекатту чиликай хатказавай къаразасуриз, вацариз күтүлмәр къевзәйдай я. Мегъарамдухурун райондин мулкунал гъакни субтропикриз хас емишрин, месела, хурмадин тарап экъечизава. Абурун бул бегъерди риқл шадарзая. Хурмадин тарап райондин саки вири ага-

лийрин багълара ава. Зегъметдал риқл алай чи халкъди вичин вири такъатар ва къуватар жуван ватан-нэгълияр, Россиядин шегъеррин ағыалияр патал лазим хъурун майишатдин сүрсөт гъасилуниз серфзая. Амма, гъайф хъи, гъар зулухъай, бегъер вахчудай вахт агақайла, инсанар къевера гъатзацивиди якын жезва. Халкъиз бергъер гыныздатла чин тийиз, гъа са вахтунда, чи шегъеррин базарар къецепатан улквейрай гъанвай, багъа къиметрай маса гузвай производицивиди ақланваз жезва. И месладиз лазим фикир тагуни чи шегъерар ва районар хусуси хърун майишатда гъасилнавай сүрсөтдикай магърум хъунал гъизва.

Къецепатан сүрсөт маса къачуналди, чна къунши улквейрин

экономикар хузы күмекзая. Гъа са вахтунда хай халкъдивай вичин зегъметдилай хийр къачуз жезвач, инсанар кесибвиле гъатзая, гележек хъсан хъунайкай умудар атзува.

Зи фикирдалди, чкадин самоуправленидин органы гъасилнавай сүрсөт маса гүнин месладиз лазим къадар фикир гузвач. Эгер хъурун майишатдин зегъметчизиз и къарда күмек хъанайтла, абурулай банкарай къачунтай кредитарни вахтунда вахкүз алакъдай, хъурун майишатдин хаммал гъялдай промышленностин вилик фидай, инсанризни и хиле зегъмет чуғаз ашкынъевес жедай. Къенин ийкъан гъакъикъат лагъайтла ахтындя я хъи, лезги халкъдин асул кеспийрикай садир багъманчивал яваш-яваш кваҳадай чкадал къввеза.

Чехи проект къилиз ақудзава

Хазран КЪАСУМОВ

И мукъвара Сулейман-Стальский райондин Кыл Нариман Абдулмуталибов муниципальный тайин метлебдин "2013-2020-йисара района фад бегъердал къведай жуъредин багъманчивал вилик тухун" программадин республика чехибурукай сад тир "Сталприн багълар" проект къилиз ақудзавай "Паласа" ООО-диз мугъман хъана. И проектдин сметадин къимет са миллиард манатдилай виниз я.

Инвестицийрин проектда къалрнавайвал, ина алай аямдин Европадин къайдайрал амал авуна адеддин ва лап фад бегъердал къведай жуъредин багълар кутада. Виниз тир бегъерлувилин багълари, санлай къачурла, 1000 гектардин (500 гектар ичин, 200 гектар плиндин) ва 300 гектар шумъягъин) майданар къада.

Лагъана къланда, и проектдин сергъятра аваз 2013-2015-йисара Вини Сталприн хъурун чилерал, "Дугун" участокда 105 гектарда емишрин, гъа гысадбай яз 15 гектарда лап виниз тир бегъерлувилин багълар кутунай. Гъульбъунлай, 2016-2017-йисара, «Паласа» участокда, вири истемишуранал амал авуналди, 60 гектарда ичин цийи жуъредин багълар кутуна, чебни виниз тир бегъер гудай "Голден", "Делишес", "Грени Смит", "Гала", "Ред Чиф" ва "Фуджи" сортаринбур.

Лап виниз тир бегъерлувилин ичин багълар кутун патал 60 гектар чил гъазурнава: 60-65 сантиметрдин деринвал аваз цанар цана, дүзарна-ва и йикъара ана къелемар ақурунзай гъазурвилер аквазва.

Багъда ақлурдай ракыннан бетондин дестекар ва маса заттар Кабардин-Балкариядай хъизва. И респуб-

Н. Абдулмуталибов инвестицийрин майдандал

лидин "Базис-Монтаж" ООО-дина дестекар ақурунин къалахар кылы тухузва. Гъульбъунлай "АИК" ООО-дии багълариз стал-стайл яд гудай система түккүрүнүнгөччілдік.

Икърар хъанвайвал, са гектардал 32000 ақалтдай къадарда аваз Италиядай ва Сербиядай қадай къелемар маса къачуда.

Программа къилиз ақудунин сергъятра аваз инвестицийрин майдан инженервилин къурулуштари жигъетдай таъминарунин реекъяни къалахар тухузва. Икъл, 4 километрда виниз тир гужувал авай экверин линия тухвани, трансформатордин станция эцигнава, хөрхем вегъена, дүзарна 7 километр рехъ түккүрнава, 6 километрдин яргывал авай дигидай цин къанал ремонт хъувуна, яд ківатдай чка ва насосрин станция эцигнава.

Инвестицийрин майдандал 50000 тонн емишар хузы жедай чка ва пластикардин ящикар гъазурдай цех эцигун патал проектдинни сметадин документар гъазурнан патал

ни зегъмет чуғазваза. Къалахар газа ва кутазвай багъларин майданар екебур хъуниз килигна, и объект кура-кура эцигда. Гележегда Мамрак-Ташкапур шегъредел экъечидай 20 километрдин рехъ түккүрнүнни пландик кутунва.

Проект къилиз ақудзавай майдандал фейила, Нариман Абдулмуталибов карханадин пешекаррихъ ва рабочийрихъ галазни гуруушмиси хъана, ада таарин хилер атзуунин ва абур къалбиздизни фикир гана. Месела, агроном Минъажудин Мегъамедова таарин хилер атлуунин ва абур къалбиздизни къайдаяр къалурна.

"Сталприн багълар" проект 2022-йисуз къилиз ақудунда ақылтларун лазим я.

Нариман Абдулмуталибова къейд авуравал, и проектдиндике райондин экономика патал еке метлеб ава. Ида 1000-далай виниз инсанриз къалахардин чкайар арадал гъида ва гузвай налогрин къадар артухарда. Нетижада райондин ағыалийрин шайшишдин, альваливилер шартлар хъсан жеда.

Къизилдин рангунин емишар

Райсудин НАБИЕВ

Зул акъатна. Гъаваяр къанва, хъультүнбуруз ушшар хъанва. Гару тарапарилай, ван ацалтна, хъили, яру пешер къадарзая. Газаф тарап къецил хъанва. Амма абурун арайрай къизилдин ранг алай, газаф гүрчег, хъили емишар аквазва - хурмаяр. Вердиш хъанва абур чи ерийривни.

Са 8-10-йис вилик чна абур, Дербентдин базардилай маса къачуна, аялриз ва я кефсузбуруз гузвайтла, гила Кыре патан багъларни булдиз битмиш жезва. Хурмадин таз, я тар авачир сал, багъ, белки, авач жеди. Абур алай тарапиз килигдай къве вил къланда, гъакъван гүрчег я.

Чи багълара авай тарапин арада

хурмадинбурни хъун шадвалдай кар я. Герек къадар жуваз тұна, артуханбур чкадал ва я патал тухуз масаси гузваз.

Гъаваяр рекъидалди, жив къадалди, абур гъилихъди авурула, рөгъят жеда. Гылы лагъайтла, аязди абур чулаварда, акунар, дад амуқдач, гадаруниз мажбур жеда.

Рикел алама, 2011-йисан ноябрдин сифте къилера са ийифиз хъайи аялдики тарапарал алай хурмаяр вири къяло чулаварнай, къвандар хътинбур хъанай. Вядеда абурун къайтгу авун чарасуз я. Хурмаяр эцигай чкадални хъсандин чрада, верци дад жеда абурухъ. Нез кълан жедай емиш я.

Эхиримжи вахтара инсанриз

абур, чуқварна, къууриз, компотарни гъазуриз чир хъанва. Хурмадин къурай патар ичин, чуъхверибурулайни ерилу, дадлу жезва. Имни хурма хийирлудаказ ишлемишадай цийи са къайды я.

Четин жезвайди абур атудайла я. Гылия ялна, атлыз лап четин жеда. Муқират, я тахъайтла, секатор ишлемишна къланда. Емишар цырцевал газа тарапдиз алканваз жеда, гъасиятда хадай абурулай атлын чин я.

Иситда къелемар акълурдай вахт алуқынава. Сала, багъда хурмадин къелемар авачирбуру абур, маса гузвай чкайрай гъиз, цазва. И гүрчег, менфятул, къизилдин ранг алай емишар къуй виридан багълара битмиш ва бул хъурай!

ГАЗЕТ КИЕЛЗАВАЙБУРУН ДАФТАРРАЙ

Азедин ЭСЕТОВ

Дурсунан сач

- Я, М. вах, ви лавашар дадлубур жеда. Яраб ам квевай ятла? – агъмишдай къуншиналай папари зи кайвани мукъвал-мукъвал.

- Вучиз лагъайта, за абур Дурсуна хкай сачунал чразва, - са вил патав гвай жегъильдизни яна, жаваб хгудай лавашин устларди.

Дурсуназ адсан жаваб бегенмишни жедай, чина, регъульвилнни шадвилн гынсер какхнавай, хъверни къугъувадай.

...Им 1970-ийстир. Чахъ гъелье яшамиш хъун патал жуван квала авачир. Кирида вугзвайбруху къекъзвизай. Гагаринан къчеда тахтайрикай эцигнавай къве мертебадин квалаин гъяятдин ақъятна. Къейд та- вуна жеда: мягътеп жедай кар тир, ина ур- сар, аварар, татарар – вири какхнава, лезги чалал раҳаззвай. Хайи дидед чала чун тъ- низ тухвана. Чаз чир хъайвал, и карда "tax- сир" квайбур, инал бине кутуна, сифтедай яшамиш жез эгечай Кратин хърунвияр тир. Абуруз аферин! Чи чалал раҳадай сагъ са магъле арадал гъана!

Гъа гъята умъур тухузвай Хъалхъас баде (им адсан лаклаб тир) аварви Шагъабас- саҳ галаз рахана, аддавай разивилин ихти- яр къачуна, чаз тахтайрин са гъечи къаз- ма къалурна. Са сотых къван чилни галаз анаг маса къачун меслятна. Маса чара ама-

чи, аялар гала лугъуз, кирида садани квала вугзвазир. И къазма маса къачуна, адахъ са квалаин ахкална, чун гъанал бинеламиш хъана.

А вахтара меркезда яшамиш жевзай чи патан пара лезгийрихъ квальер авачир. Иниз атай-атай мукъва-къилини, келзаяв студен- тарни – вири чаз мугъман жедай.

Гъа 2018-йисан гатуз Дағъустан ваба азарди къуна. Меркезда келзаяв кесиб студентар кирида къунвай квальерай иесири ақъудиз эгечина. Гъиниз фида факъира! Чи хурунвияр чиниз атана. Ибурун къилел, Кылар райондай атана, ина рекъерин техникумда келзаяв Дурсун твэр алай са гадани хтана. Адан диде-буба Енгъяят хъуре чи эмед хва Тагыран къуншияр тир кваван. Иниз килгина, адакайни чи мукъвади хъана. Жегъил лагъайта, ақалттай тербиял, гъечи- чехиди чидай, хурун умъурдин шартарихъ галаз таниш, чранвайди тир. Ам зи кайваниди бегенмиш хъанвай. Квалае ам бици аялар галай дишегълидиз, беъем кумекчи яз, бакара къевзай. Вичелай алақ- дай са журедин күмекдикайни ада кыл къакъудачир. Дурсуназ квалин кайвани- дал алай чехи зегъмет ақвазвай. Квалае фу- афар чрадай дуъз сач авачир.

Чи патара а вахтара ам туквенрай въя, базардайни гъатдацир.

Хъультуң каникулрин вахтунда Ен- гъяятдин хъфена, диде-бубадал кыл чугуна, хкведайла, Дурсуна са вижевай сачни хканай.

Кайванидин шадвилихъ сергъят амачир. Сивеллайди "чан Дурсун, я Аллагъ, ви чан сагърай" алхиши тир.

Гатун сифте къиляй чи квализ, ху- руна паярни гваз, адсан буба илифнай. Мукъмандиз кайваниди адсан хчин тарифар авуна. Сачунин твэр ван хъайвалди мукъ- манди хиз, "кепейогъли баласи" лагъана, экъульгана. Вич лугъумир, сач квахъ- айла, адсан суракъда иесияр магълейрани къекъвенай къван.

Дурсуна лагъайта, туквенрай цийи сач гъят тавурла, садазни чукъни тавуна, чин квалаев тъазурди хканай...

Гъанлай къулухъ, гъар фу чрадайла, кай- ванидин рикъел Дурсун къведа, адсан дуънъяди авай къван алхишарда.

хазвойди вуж я, гъинай я, чирни тавуна, жаваб гуда:

- Я стха, за къачунвайди са вацран пул я. Лагъай къадар пул агакъарнавайди я. Чехидаз тухуз гъазурнавай гъерериз чи ху- ревай Къилигна, "пять" эцигнавайди я. Аниз гъам фида...

Вилив хүн тавур жаваб ван атай чирх- чирди:

- Обязательно живни аллад. Пенсия ақвазазарайта, ам арадиз хиз пары четин жеда.

Лагъай юкъуз чкадал агакъай жегъиль пен- сионерди агалнавай идарадал са шумудра чархар яна, пиплерихъ килигна. Касни тақура- ла, зенг авур телефондин адрес чириз гатунна. Московдин базарда күльб маса гузай хърунвидин рахшанд чир хъайила, Къули вичин зайдикаказ келзаяв аялдиз пенсия тукъурунин гара гъатна.

Белиж поселок

на, дулдин кампанини хъсандиз кылес фена, хкатунриз рехъ ганач. Амма балкъанрикай 50 процент пуч хъана, къена".

И ван галукъай райкомдин секретарь, вичизни хабар авачир, алай чкадайлай къарагъна, стодал гъуд гъалчна, къевидаказ рахана: "Ваз лап вини къилин түнбүльг авуна къланда. Вуна ана вуч ийизвайди я?"

Пленумдин членрикай сада суал вугу- да: "Күв колхоздихъ шумуд балкъан авай?"

«Гъурметлу юлдаш, чи колхоздихъ къве балкъан авай, гила амайди тек сад я».

И ван галукъай пленумдин членар хъиз, райкомдин секретарни хъуренай...

Хъульду.

Сайд-Агъмед АБДУРАШИДОВ

50 процент

Им фад хъайи кар я. Рутул райкомда нубатдин пленум кылы физвай. Райондин вири колхозрин председатели къарамаларин, лапагрин, балкъанрин сан-ъисаб къазвай. Нубат Муслахин Свердлован тъварунихъ галай колхоздин седри Мегъамедов Ханмегъамедал атана: "Гъурметлу райкомдин пленумдин членар, чи колхоздин маларинни хиперин сан артух хъ-

чи, аялар гала лугъуз, кирида садани квала вугзвазир. И къазма маса къачуна, адахъ са квалаин ахкална, чун гъанал бинеламиш хъана.

А вахтара меркезда яшамиш жевзай чи патан пара лезгийрихъ квальер авачир. Иниз атай-атай мукъва-къилини, келзаяв студен- тарни – вири чаз мугъман жедай.

Гъа 2018-йисан гатуз Дағъустан ваба азарди къуна. Меркезда келзаяв кесиб студентар кирида къунвай квальерай иесири ақъудиз эгечина. Гъиниз фида факъира! Чи хурунвияр чиниз атана. Ибурун къилел, Кылар райондай атана, ина рекъерин техникумда келзаяв Дурсун твэр алай са гадани хтана. Адан диде-буба Енгъяят хъуре чи эмед хва Тагыран къуншияр тир кваван. Иниз килгина, адакайни чи мукъвади хъана. Жегъил лагъайта, ақалттай тербиял, гъечи- чехиди чидай, хурун умъурдин шартарихъ галаз таниш, чранвайди тир. Ам зи кайваниди бегенмиш хъанвай. Квалае ам бици аялар галай дишегълидиз, беъем кумекчи яз, бакара къевзай. Вичелай алақ- дай са журедин күмекдикайни ада кыл къакъудачир. Дурсуназ квалин кайвани- дал алай чехи зегъмет ақвазвай. Квалае фу- афар чрадай дуъз сач авачир.

Чи патара а вахтара ам туквенрай въя, базардайни гъатдацир.

Хъультуң каникулрин вахтунда Ен- гъяятдин хъфена, диде-бубадал кыл чугуна, хкведайла, Дурсуна са вижевай сачни хканай.

Кайванидин шадвилихъ сергъят амачир. Сивеллайди "чан Дурсун, я Аллагъ, ви чан сагърай" алхиши тир.

Гатун сифте къиляй чи квализ, ху- руна паярни гваз, адсан буба илифнай. Мукъмандиз кайваниди адсан хчин тарифар авуна. Сачунин твэр ван хъайвалди мукъ- манди хиз, "кепейогъли баласи" лагъана, экъульгана. Вич лугъумир, сач квахъ- айла, адсан суракъда иесияр магълейрани къекъвенай къван.

Дурсуна лагъайта, туквенрай цийи сач гъят тавурла, садазни чукъни тавуна, чин квалаев тъазурди хканай...

Гъанлай къулухъ, гъар фу чрадайла, кай- ванидин рикъел Дурсун къведа, адсан дуънъяди авай къван алхишарда.

хазвойди вуж я, гъинай я, чирни тавуна, жаваб гуда:

- Я стха, за къачунвайди са вацран пул я. Лагъай къадар пул агакъарнавайди я. Чехидаз тухуз гъазурнавай гъерериз чи ху- ревай Къилигна, "пять" эцигнавайди я. Аниз гъам фида...

Вилив хүн тавур жаваб ван атай чирх- чирди:

- Обязательно живни аллад. Пенсия ақвазазарайта, ам арадиз хиз пары четин жеда.

Лагъай юкъуз чкадал агакъай жегъиль пен- сионерди агалнавай идарадал са шумудра чархар яна, пиплерихъ килигна. Касни тақура- ла, зенг авур телефондин адрес чириз гатунна. Московдин базарда күльб маса гузай хърунвидин рахшанд чир хъайила, Къули вичин зайдикаказ келзаяв аялдиз пенсия тукъурунин гара гъатна.

Белиж поселок

на, дулдин кампанини хъсандиз кылес фена, хкатунриз рехъ ганач. Амма балкъанрикай 50 процент пуч хъана, къена".

И ван галукъай райкомдин секретарь, вичизни хабар авачир, алай чкадайлай къарагъна, стодал гъуд гъалчна, къевидаказ рахана: "Ваз лап вини къилин түнбүльг авуна къланда. Вуна ана вуч ийизвайди я?"

Пленумдин членрикай сада суал вугу- да: "Күв колхоздихъ шумуд балкъан авай?"

«Гъурметлу юлдаш, чи колхоздихъ къве балкъан авай, гила амайди тек сад я».

И ван галукъай пленумдин членар хъиз, райкомдин секретарни хъуренай...

Хъульду.

Рамазан ВЕЛИБЕГОВ

"Во-гъа!.."

Вагъши фашизмдал гъаливал къачуна, чи халкъари улкве гъунгуна хутазвай, югъди-ийфди гъакъисагъвилелди зегъмет чугвазвай. Хив райондин Цналрин хурун жемятни кардик квай.

1948-йисан гатун вахтир. Жемятди гад вахтунда агудун патал гъерекатзавай. Лежб бер Гүлмегъамедов Къурбалиди са кардивайни кыл къакъудавачир.

А вахтара районра, хурура гыч са журедин техника авачир. Вири квалахар яцарин, балкъанрин, гамишрин күмекдалди ийизвай.

Яцаризни, чипиз хас тир: Яру, Цару, Минкъер, Чулув... лаклабрилай башкъя, викегъилиз, ялуниз, къилихриз килигна, цийибурни ганвай: Райкүм, Исполкүм, Райз, Военком, Неченик ва ик мадни.

Колхоздин конторар хурун агъя кылле, техилдин складдин винел, къвед лагъай мертебада авай. Вилик, техилар гатаз, михъиз, харманар – ратлар квай.

Колхоздин квалахар ахтармиш рай- ондай атанвай векилриз и харманар капал алайди хъиз ақвазвай.

Лежб бер Къурбали, вад-ругуд жерге къульпун цульпир янавай арабани гваз, конторин вилик хтана. Вичин векъи сесиналди "Во-гъа, Райкүм! Мурдар Исполкүм!" - гъарайиз, ада яцар ақвазазарна, араба ичирна. И агвалат акур райондай атанвай гъакъимар, лаш галукъайбур хъиз, контордиз хъфена. Абуру колхоздин председатель Шагъумурадзин парткомдин секретарь Ши- хагъимедаз пака райондиз атун буйргуна, чеб, нисинин фуни түттүньяна, къурук күтүннавай балкъанрал ахъхана, Хивдиз хъфена...

Пакад юкъуз райкомдиз фейи колхоздин председателдизни парткомдин секретарь бородин къарапдалди, колхозда квалахар пайгардик квач, лежб берин арада низам-къайда авач, яцариз чехи къул- пульчирин твэрар ганва лагъана, түнбүльнана, квалахадилай алуддай къван къурху гана.

Гъа йикъалай колхоздин чехи къул- пульчирин твэрар ганва лагъана, түнбүльнана, квалахадилай алуддай къван къурху гана.

Нариман КЪАРИБОВ

"Красотка"

Са сеферда "Газелда" аваз зун базардиз физвай. Хейлин пассажир машинда ауцукнавай. Нубатдин остановкадал са дишегълиди шофердив некъедив ацанвай баллон ва рекъин кири

Дин Калука-мавлид

Рагъидин ЭМИНОВ

Мукъвара Калукрин хуруын клубда жемятдин мавлид кылы фена. Ана РД-дин Диндин управленидин векилар тир алими, Кыблепатан Дағыстандин районринни хурерин имамири ва масабуру иштиракна. Мярекат мавлидар ва нашидар көлүнүн реккяй машгүр устад Зауръжы Салягъова ачухана ва кылы тухвана.

Ада калуквийриз за мугъманриз Рабиуль-аввалдин варза мавлид мубаракна. Ада къейд авурувал, Аллагъ-Таалади лагъана: "Эгер За Мугъаммад (с.а.с.) пайгъамбар халкъдичиртла, и дуньяни халкъдацир. За дуньядал халкънавай къван пайгъамбари (с.а.с.) Мугъаммад (с.а.с.) пайгъамбар истеклу ва багъя я". РД-дин Муфтиятдин просвещенидин отделдин Ахъзергъ районда авай векил Сулайман гъажи Байрамова лагъайвал, эгер са касди гъар юкъуз Пайгъамбардиз талукъарна (с.а.с.) 1000 салават келайтла, адав женнетдин муштулух агақъда.

Межлисдал Сулайман - Стальский райондин имамрин Советдин председатель, "Ас-салам" газетдин редактор Гъа-

сан гъажи Амаканов, Дербент райондин имам Къурбан гъажи Рамазанов, "Калукрин хуур" СП-дин кыл Жафер Жалилов, жегыил шаир Владик Батманов, Хурургрин хуруын имам Юзбек гъажи Сулайманов, Мегъарамдхуруын райондин имам Аймад гъажи Мегъамедов, Калукрин хуруын жумъя мискиндигин имам Салягъ гъажи Салягъовин рахана.

Эхирдай хуур аваданламишунин рекке чипин пулдин таътар серфазавай ва общественный умумурда активидакас иштиракзаявай калуквия тир карчи Абдуслим Абдуслимоваз, хуруын администрациядин кыл Жафер Жалиловаз, Ахъзергърин пожарный частунин начальник Ариф Дустоваз, пенсионерар тир Сефибек Ражабоваз, Мавлудин Шихрагымоваз, Садикъ Салягъоваз, Назидин Шайдоваз, Алаверди Алавердиневаз Заур гъажи Салягъован патай диндин гъадисар авай ктабар багъишина.

Ахпа мавлиддин иштиракчияр нисинин капл авун патал мискиндиги фена. Идалай гульгууниз и чекадал жемятдин түүнхүн гана. Мавлид күтэяль хайила, гъар садав, садакъя яз, ширинлухар авай пакетар вахкана. Къуй вирибурун садакъяяр, мавлидар Аллагъди къабулрай!

Чи ватанэгълияр – гъар сана Халкъдин къайгъуда

Чирвилериҳ ялдайбур, алакъунар авайбур гъеле мектебда көлзаявай ийса-рилай чир жеда. Бажарагъувални пешкарвал себеб яз, ахътин ксари умумурда агалкъунрин күкүшар мұттығырда, абурукай жемиятдин, милдетдин гъакыс-саягъивелди күллугъдай ватанпересар ххатда. И йикъара зун вичиз гъа ихътинерияр хас са жегъилдіх галаз таниш хъана. Ам ФЛНКА-дин (Федеральная лезгинская национально-культурная автономия) исполнкомдин председатель Гъусен Исамудинович ШАГЫПАЗОВ я.

Гъусен 1989-йисан 14-августидиз Кыурагъ райондин Аладаш хурые дидедиз хъана. Ана мектебда көлзаявайла, ада вич хъсан чирвилер авай чешнелу ученик яз къалурна. 9-классда авайла, ада тарихдай кылы фени Вириосиядин олимпиададин республикадин паюна гъаливал къачуна. Аладашдин мектебда 9-класс күтэягъайдалай күлхү Гъусен Шагыпазова Дербент шегъердин 3-нүмрадин мектебда көлүн давамарна. 11-классда көлзаявайла, ада биологиядай Вириосиядин олимпиададин республикадин паюна гъаливал къачуна, гъа ийсуз адакай "Бажарагъу жегъилар" номинациядай РД-дин президентдин грантдин саябыни хъана. 2006-йисуз Гъусена Дербент шегъердин 3-нүмрадин мектеб къизилдин медалданды күтэягъана.

2013-йисуз ада Москвада Россиядин туризмдин ва сервисдин госуниверситетдин туризмдин факультет, 2015-йисуз М.В.Ломоносов тәварунын галай МГУ-дин тарихдин факультетдин магистратура яру дипломралди ақылттарна.

Студент тир йисара ада Вириосиядин жегъилрин "Селигер-2010" форумда иштираку; университетдин къваптаприз адан са шумуд макъала ақытана; "Студентрин илим" лишандик кваз Москвада кылы фени илимдинин тежрибадин конференциядин нетижайрай Гъусен Шагыпазоваз 1-чка къунай дип-

Гельхенрин хуур я.

Гъусен Шагыпазова 2013-йисан сентябрдилай ФЛНКА-да сифтедай жегъилрин департаментдин руководитель яз, 2014-йисалай иних и тешкилатдин исполнкомдин председательвиле къалахаза.

Жегъилди ФЛНКА-да хейлин къалахар кылиз акъуднава ва и кар давамарзана. Тешкилатдин жегъилрин департаментдин кылы акъвазнавайла, ада Москвада ва маса регионра авай Дағыстандин жегъилрих галаз менфитлу проектар кылиз акъудна, жегъилриз талукъ форумар, семинарар ва маса мярекатар тешкилна, тешкилатдин официальный сайт патал материалар гъазурна ва икмад.

Исполнкомдин председательвиле хягъайдалай күлхү адан хиве мадни жавабдар везифаяр гъатна. Регионар тешкилатрих галаз санал къалахунин, Рагъэксъечдай патан Кав-

лод гана. Дидени буба къведни тарихдин муаллимар тирвиял Гъусенени тарихдин факультет хяна жеда. Алай вахтунда тарихдин муаллим яз къалахазавай адан буба Исамудин Шагыпазова хайи хуруын мектебда са шумуд ийсуз директорвални авуна. И.Шагыпазован ери-бине Къул-

чадин гъаларин гъакындай аналитикалар материалар гъазуринин, ФЛНКА-дин журналистриң дестедин, активистрин ва чипин гульгуулдалди крарик къуль кутазвайбурун къалахазири фикир гүнин, малумарнавай проектар кылиз акъудунин краял гульчиштал тухунин ва абурун гъакындай гъахъ-гъисабдин чарар гъазуринин жавабдар къалахазири Гъусен Шагыпазоваза рөгъбервал гузва.

Гъ.Шагыпазоваза инглис ва испан

чалар чизва. 2017-йисан иондин вацра ада гъвечи халкъарин ихтиярар

хунын реккяй Брюсселде Европарламентдин депутатдин еринда тежриба къватына. Им, гъелбетда,

ФЛНКА-дин векилди лезги халкъдин

ихтиярар хунын карда международный

дережада кылиз акъуднавай

агалкъун яз гъисабиз жеда.

ФЛНКА-дин руководстводиз алакъунар авай жегъилдикай гъеле ам студент тир вахтунда хабар хъана. И тешкилатди Гъусен Шагыпазоваза вузда лап хъсандин көлүнай, лезги жегъилрин общественный умумурда активидакас иштираку награда яра.

ФЛНКА-дин къалахал атайдалай

күлхү Гъусен Шагыпазова хейлин

проекттик кыл кутуна ва агалкъун-

ралди кылизни акъудна. Икмад

Россияда ва Азербайжанда авай лезгирин

умумурдикай Youtube-да "Лезги

хабарар" передача, 2013-йисуз Ин-

гушетияда, 2014-йисуз Ахъзергъ, 2015-

йисуз Мегъарамдхурые жегъилрин

форумар, 2013-йисуз Россиядин

халкъарин садвал мъякемаруниз

талукъ темадай Москвада илимдин-

ни тежрибадин конференция, 2015-

йисуз Москвада "Дербент: тарихдин

2000 ийсуз" темадай международный

илимдин конференция ва маса мя-

рекатар тешкилна.

Къуй ФЛНКА-дин Гъусен Шагыпазоваза мадни агалкъунар хурай!

Квез чидани?

Гъайванрикай итижлу делилар

- Амазонка ваңца билбильгөрө рангунин дельфин яшашын жезва.
- Вече йисан къене 200-дav агақына какаяр хазва.
- Девеливай яд хъун тавуна къве гъафтеда дурум гуз жеда.
- Умумурдин яргывилел гъалтайла, хъалхъас хъиперни инсанар сад-садаз ухшар я.
- Тарантулдивай (зегъерлу хушракан) түүн галачиз 2 йисуз къван дурум гуз жеда.
- Вили ранг ветлерин рикл алаиди я.
- Дуньяды ветлерин жуяреяр 2500 къван ава.
- Дельфини, ксанвайла, са вил гъамиша ахъз тада.
- Жигерар авачириклия гъашаратри вири бедендай нефес чуғавазва.

- Чан алайбурукай эсиллагы азар акат тийидайди акула я.
- Тлавус къушран тумунин цакулрал 2 метр къван яргын жеда.
- Чилел ва я це яшамиш жезвай гъайванрикай виридалайни чехиди вили кит я.
- Китайды панда (сев) яна къейидаз къиникин жаза гузва.
- Балугъирин луж миллиарддив агақына балугъиркай ибара хъун мумкин я.
- Тарақандивай къиль галачизни, гишинвилли къиникъал гъидалди, умумур давамариз жеда.
- Адётдин къульгъурдин цацарин къадар 10 агъзур къван я.
- Филдин таза шарагдин заланвал 100 килограмм къван жеда.
- Бегемотривай цени, къураматдални ксуз жеда.
- Осьминогдиз пуд рикл ава.
- Кекледивай са секунда 20 сеферда күлф ягъиз жеда.

Дульяда

Ташшуругъ ганва...

Украинадин президент П. Порошенко Россиядин гражданство авай мукъва-кылияр аватла чиран патал улквидин вири госкъуллугъчияр ахтармишунин ташшуругъ ганва. Идакай президентди, "lenta.ru" чешмеди хабар гузтайвал, Киевда кылы фейи пресс-конференциядай малумарна.

Адан гафарай, Крымда бағырияр авай газабуру государстводин къуллугъдай къалахазава. И жигъетдай Порошенко иллаки къайдаяр худай ва си-лисдин органрин къуллугъчийриз къетлен дикъет гун ташшумишина. Госкъуллугъчияр ахтармишунин къалахаз СБУ-ди килиз акъудда.

Малумарзайвал, ахтармишунин нетижада чирих Россиядин гражданство авай мукъва-кылияр дузыдал акъатайтла, ахътин къуллугъчияр къуллугъдилай алуда.

Са тилимил йикъар идалай вилик СБУ-ди дузыдал акъудайвал, къецепатан разведкадин къуллугъдин килин сад лагъай заместитель С. Семочкодин умумурдин юлдашдихъ ва рушаҳ Россиядин гражданство ава. Адаз талукъ яз государстводиз хиянаткарвал авуна уголовный дело къарагъарна.

Цайлапанди яна

Индонезияда телефондин къуғунрал машгъул хайи аял цайлапан ягъайдалай къулухъ къена. Идакай "Asia One" чешмеди хабар гузва.

Ағывалат Рагъакидай патан Ява вилаетдин са хурые арадал атана. Цайлапанар ягъиз къати марф къвазвай вахтунда, ругуд йиса авай Салсабил Аю Путри телефонда авай са приложенида къульвазвай. И чавуз телефон тоқдик квай.

Къвал алай сергъятар цайлапанди яна. Рушан диде Видияди гъасиятда телефондиз ток гудай тадарак розеткадай акъудна. Амма и макъамда адаз вичин руш Салсабил полдал ярх хъанваз ва адан эрчи патан хъвехъ телефондик хълунваз акуна. Аялдин чин канвай, хур чулав хъанвай.

Гъульшимиш жеда

Россиядин Президент В. Путине Белоруссиядин президент А. Лукашенко хъун къетлен.

14-декабрдиз Минсқада Россиядин журналистрихъ галаз кылы тухай пресс-конференциядай Лукашенко вичин Путинада галаз Москвада гульшум къиле тухуз къланзайдалай лагъанай. Конференциядин вахтунда Лукашенко мад сеферда къейдна хъи, Украинадин къибле-шаркъ патан месэләяр анжак Россияди, Украинади ва Белоруссияди гъялун лазим я. Лукашенко фикирдалди, аин гъалар пайгардик къутунин кардик Европа къаришиши хъуниз рехъ гана къандач.

Скелет жагъун хъувуна

Америкадин Саффолк округдин ағылдилиз подвалдай гел галачиз кважай вичин бубадин скелет жагъана. "New York Post" чешмеди малумарзайвал, ДНК-тест тухунин нетижада амуқъяр-къарабар американави Майк Кэроллан бубадинбур тирди тестикъ хъана.

Подвалда авай къарабар сифте Майк Кэроллан виши адан аялриз акуна. "Им алатадин вакъия я. Гъелбетда, чна хажалат чуғавазва, амма дурум гуз алахъда", - къейдна Кэролла.

1961-йисуз Кореядин дяведа иштиракай Жорж Кэролл гел галачиз кважайна. А чавуз адан хва Майкан 8 варз тир. Вичин бубадихъ вуч хъанвазлай лугъуз, ам гъамиша и кар чириз алахъна.

Полициядин къуллугъчийрин гафарай, ам кылы залан зати акъуници къена. Полицияди инсан кынникъыхъ галаз алакъалу и агъвалат къастунади са ни ятла авунвайди яз т

понедельник, 24 декабря

РГВК

06.45 «Заряжайся!» 6+
 07.00 Новости Дагестана.
 08.05 «Заряжайся!» 6+
 08.15 Мультфильм 0+
 08.30 «Годекан»
 08.55 «Заряжайся!» 6+
 09.05 X/ф «Короткие встречи»
 11.05 Д/ф «Одаривающий золотом. Самаркан»
 11.35 «Служа Родине»
 12.05 «Парламентский вестник»
 12.30 Новости Дагестана.
 12.55 «Человек и право»
 14.30 Новости Дагестана.
 14.55 Фестиваль «Орлиная азбука – аварский язык» Чать 1-я
 16.30 Новости Дагестана.
 16.55 «Спец. репортаж»
 17.05 Фестиваль «Орлиная азбука – аварский язык» Чать 2-я
 18.00 Д/ф «Агротуризм в

ПЕРВЫЙ

России. Зимняя сказка»
 18.45 Передача на тобаса-ранском языке «Мил»
 19.30 Новости Дагестана.
 20.00 Новости Дагестана
 20.20 «Спец. репортаж»
 20.30 «Экологический вес-тики»
 20.50 «Кунацкая»
 21.25 «Учимся побеждать»
 21.45 «Лучшее на РГВК»
 «История Дагестана в лицах» Толстой на Кав-казе
 22.30 Время новостей Да-гестана
 23.00 Время новостей. Ма-хачкала
 23.20 «Специальный ре-портаж»
 23.30 «Глобальная сеть»
 00.00 Д/ф «По заповедным местам Дагестана» 1 с.
 00.30 Новости Дагестана.
 01.00 Передача на тобаса-ранском языке «Мил»
 01.35 T/c «Корелли»

РОССИЯ 1

5.00 Доброе утро.
 9.00 Новости.
 9.15 Сегодня 24 декабря. День начинается.
 9.55 Модный приговор.
 10.55 Жить здорово!
 12.00 Новости.
 12.15 Время покажет.
 15.00 Новости.
 15.15 Давай поженимся!
 16.00 Мужское/Женское.
 17.00 Время покажет.
 18.00 Вечерние новости.
 19.50 Пусть говорят.
 21.00 Время.
 21.45 T/c «Чужая кровь».
 22.40 Вечерний Ургант.
 23.40 Познер.
 0.40 T/c «Мурка».
 2.45 Мужское/Женское.
 3.00 Новости.
 3.05 Мужское/Женское.
 3.45 Модный приговор.

НТВ

11:25, 14.25, 17.00, 20.45 Местное время. Вести-Дагестан
 17.25 Чемпионат Да-гестана по армрест-лингу на приз Ш. Омарова
 17.45 Разрозненные звенья красоты.
 18.15 Акценты.
 9.00 Вести.
 9.15 Утро России.
 9.55 О самом главном.
 11.00 Вести.
 11.40 Судьба человека
 12.50 60 минут.
 14.00 Вести.
 14.25 Местное время.
 14.40 T/c «Тайны господи-ки Кирсановой».
 17.25 Андрей Малахов.
 18.50 60 минут.
 20.00 Вести.
 21.00 T/c «Тайны следствия 18».
 23.20 Вечер с В. Соловьевым.
 2.00 «Мастер и Маргарита».

ДОМАШНИЙ

5.10 Т/с «Агент особого назначения».
 6.00 Деловое утро НТВ.
 8.20 T/c «Мухтар. Новый след».
 10.00 Сегодня.
 10.20 T/c «Морские дьяво-лы. Смерч судьбы».
 12.00 Вежливые люди.
 13.00 Сегодня.
 14.00 Место встречи.
 16.00 Сегодня.
 17.15 ДНК.
 18.15 T/c «Морские дьяво-лы. Рубежи Родины».
 19.00 Сегодня.
 19.40 T/c «Морские дьяво-лы. Рубежи Родины».
 23.15 T/c «Чужое лицо».
 0.00 Сегодня.
 0.10 Поздняков.
 0.20 T/c «Чужое лицо».
 1.40 Место встречи.
 3.35 X/ф «Служили два товарища».
 4.10 Д/ф «Я его убила».

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
 8.00 X/ф «Карнавал».
 10.55 Городское собрание
 11.30 События.
 11.50 T/c «Чисто англий-ское убийство». (Вели-кобритания).
 13.40 Мой герой - 2018. Станислав Говорухин.
 14.30 События.
 14.50 Город новостей.
 15.05 X/ф «Пуаро Агаты Кристи».
 16.55 Естественный отбор.
 17.45 X/ф «Мой любимый призрак».
 19.40 События.
 20.00 Петровка, 38.
 20.20 Право голоса.
 22.00 События.
 22.30 События 2018.
 23.05 Знак качества.
 0.00 События.
 0.35 Хроники московского быта.
 1.25 X/ф «Одинока».
 3.05 T/c «Чисто англий-ское убийство».

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
 8.15 Политический детек-тив.
 8.40 T/c «Викинг 2», 1-4 с.
 9.00 Новости дня.
 9.15 T/c «Викинг 2», 1-4 с.
 10.00 Военные новости.
 10.05 T/c «Викинг 2», 1-4 с.
 13.00 Новости дня.
 13.15 Д/ф «Открытый кос-мос».
 14.00 Военные новости.
 14.40 Д/с «Легенды госбе-зопасности». Феликс Дзержинский. Слово чекиста.
 19.35 Не факт!
 20.05 Открытый эфир.
 21.30 Всероссийский во-кальный конкурс «Но-вая Звезда» - 2019. Первый тур, вып. 2.
 23.00 Новости дня.
 23.15 X/ф «Рысь».
 1.15 X/ф «Бармен из «Зо-лого якоря».

вторник, 25 декабря

РГВК

06.45 «Заряжайся!» 6+
 07.00 Новости Дагестана.
 07.15 Передача на тобаса-ранском языке «Мил»
 07.50 «Заряжайся!» 6+
 08.00 Мультфильм 0+
 08.30 Новости Дагестана.
 08.45 «Заряжайся!» 6+
 08.55 Д/с «Марокко глаза-ми гурмана»
 09.25 X/ф «Мое последнее танго»
 11.45 «Кунацкая»
 12.30 Новости Дагестана.
 12.55 «Экологический вес-тиник»
 13.20 «Учимся побеждать»
 13.45 «Лучшее на РГВК»
 «История Дагестана в лицах» Толстой на Кав-казе
 14.30 Новости Дагестана.
 14.55 X/ф «Поединок в го-рах»
 16.30 Новости Дагестана.

ПЕРВЫЙ

16.55 «Спец. репортаж»
 17.05 X/ф «Парень из но-шего города»
 18.45 Передача на лакском языке «Альчи ва агълу»
 19.30 Новости Дагестана.
 20.00 Время новостей. Ма-хачкала
 20.20 «Спец. репортаж»
 20.30 «Подробности»
 20.55 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни»
 22.00 Проект «Поколение» Жанет Селимова»
 22.30 Время новостей Да-гестана
 23.00 Время новостей. Ма-хачкала
 23.20 «Специальный ре-портаж»
 23.30 «Угол зрения»
 00.00 Д/ф «По заповедным местам Дагестана» 2 с.
 00.30 Время новостей Да-гестана
 01.00 Передача на лакском языке «Альчи ва агълу»

РОССИЯ 1

5.00 Доброе утро.
 9.00 Новости.
 9.15 Сегодня 25 декабря. День начинается.
 9.55 Модный приговор.
 10.55 Жить здорово!
 12.00 Новости.
 12.15 Время покажет.
 15.00 Новости.
 15.15 Давай поженимся!
 16.00 Мужское/Женское.
 17.00 Время покажет.
 18.00 Вечерние новости.
 19.50 Пусть говорят.
 21.00 Время.
 21.45 T/c «Чужая кровь».
 22.40 Вечерний Ургант.
 23.40 T/c «Мурка».
 0.45 На самом деле.
 2.45 Мужское/Женское.
 3.00 Новости.
 3.05 Мужское/Женское.
 3.45 Модный приговор.

НТВ

11:25, 14.25, 17.00, 20.45 Местное время. Вести-Дагестан
 9.00 Канал «Мада-ният»
 17.25 Этно село-этно-дом. Миджах. Ах-тынский район
 18.00 «Республика Концерт»
 5.00 Утро России.
 9.00 Вести.
 9.15 Утро России.
 9.55 О самом главном.
 11.00 Вести.
 11.40 Судьба человека
 12.50 60 минут.
 14.00 Вести.
 14.40 T/c «Тайны господи-ки Кирсановой».
 17.25 Андрей Малахов.
 18.50 60 минут.
 20.00 Вести.
 21.00 T/c «Тайны следствия 18».
 23.20 Вечер с Владимиром Соловьевым.
 2.00 X/ф «Мастер и Маргарита».

ДОМАШНИЙ

5.10 Т/с «Агент особого назначения».
 6.00 Деловое утро НТВ.
 8.20 T/c «Мухтар. Новый след».
 10.00 Сегодня.
 10.20 T/c «Морские дьяво-лы. Смерч судьбы».
 12.00 Вежливые люди.
 13.00 Сегодня.
 14.00 Место встречи.
 16.00 Сегодня.
 17.15 ДНК.
 18.15 T/c «Морские дьяво-лы. Северные рубежи».
 19.00 Сегодня.
 19.40 T/c «Морские дьяво-лы. Северные рубежи».
 21.00 T/c «Морские дьяво-лы. Рубежи Родины».
 23.00 T/c «Чужое лицо».
 0.10 Сегодня.
 0.20 T/c «Чужое лицо».
 1.30 Место встречи.
 3.25 Квартирный вопрос.
 4.25 T/c «2, 5 человек».

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
 8.00 X/ф «Гараж».
 10.00 Д/ф «О чём молчит Андрей Мягков».
 10.55 Большое кино «Кар-навальная ночь».
 11.30 События.
 11.50 T/c «Чисто англич-ское убийство».
 13.40 Мой герой - 2018. Людмила Сенчина.
 14.30 События.
 14.50 Город новостей.
 15.05 X/ф «Пуаро Агаты Кристи».
 16.55 Естественный отбор.
 17.45 X/ф «Отдам котят в хорошие руки».
 18.00 Петровка, 38.
 20.20 Право голоса.
 22.00 События.
 22.30 Осторожно, мошен-ники Афера года.
 23.05 Свадьба и развод. Алла Пугачева и Филипп Киркоров.
 0.00 События.
 0.35 Граждане барыги!

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
 8.25 T/c «Офицеры»
 9.00 Новости дня.
 9.15 T/c «Офицеры», 1-3 с.
 10.00 Военные новости.
 10.05 T/c «Офицеры», 1-3 с.
 12.10 T/c «Офицеры», 4-8 с.
 13.00 Новости дня.
 13.15 T/c «Офицеры», 4-8 с.
 14.00 Военные новости.
 14.05 T/c «Офицеры», 4-8 с.
 18.40 Д/с «Легенды госбе-зопасности». Юрий Андропов.
 19.35 Не факт!
 20.05 Открытый эфир.
 21.30 Всероссийский во-кальный конкурс «Но-вая Звезда» - 2019. Первый тур, вып. 3.
 23.00 Новости дня.
 23.15 X/ф «Тихая застава».
 1.05 X/ф «Без права на провал».
 2.40 X/ф «Похищение «Свой».
 4.20 X/ф «Новые похож-дения Кота в сапогах».

среда, 26 декабря

РГВК

06.45 «Заряжайся!» 6+
 07.00 Новости Дагестана.
 07.10 Передача на лакском языке «Альчи ва агълу»
 07.50 «Заряжайся!» 6+
 08.00 Мультфильм 0+
 08.30 Новости Дагестана.
 08.45 «Заряжайся!» 6+
 08.55 Д/с «Марокко глаза-ми гурмана»
 09.25 X/ф «Почтальон все-гда звонит дважды»
 11.55 Проект «Поколение» Жанет Селимова»
 12.30 Время новостей Да-гестана
 12.55 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни»
 14.05 «Подробности»
 14.30 Новости Дагестана.
 14.55 X/ф «Мужчины»
 16.30 Время новостей Да-гестана
 16.55 «Специальный ре-портаж»
 17.05 X/ф «Рано утром»

ПЕРВЫЙ

18.45 Передача на даргин-ском языке «Адамти ва замона»
 19.30 Новости Дагестана.
 20.00 Новости Дагестана
 20.20 «Спец. репортаж»
 20.30 Проект «Мы – народ российский. Дагестан многонациональный»
 20.55 «Здоровье» в прямом эфире
 21.50 «Городская среда»
 22.30 Время новостей Да-гестана
 23.00 Время новостей Ма-хачкала
 23.20 «Специальный ре-портаж»
 23.30 «Аугодafe»
 00.10 Д/ф «Дагестан-Край мастеров»
 00.30 Новости Дагестана.
 01.00 Передача на даргин-ском языке «Адамти ва замона»
 01.35 T/c «Корелли»

РОССИЯ 1

12:00, 14.25, 17.00, 20.45 Местное время. Вести-Дагестан
 9.00 Канал «Лалаан»
 17.25 Телеверсия юби-лейного концерта заслуженного ар-тиста РФ Магомед-тагира Курчева
 5.00 Вести.
 9.15 Утро России.
 9.55 О самом главном.
 11.00 Вести.
 11.40 Судьба человека
 12.50 60 минут.
 14.00 Вести.
 14.40 T/c «Тайны господи-ки Кирсановой».
 17.25 Андрей Малахов.
 18.50 60 минут.
 20.00 Вести.
 21.00 T/c «Тайны следствия 18».
 23.20 Вечер с Владимиром Соловьевым.
 2.00 X/ф «Мастер и Маргарита».

НТВ

5.10 Т/с «Агент особого назначения».
 6.00 Деловое утро НТВ.
 8.20 T/c «Мухтар. Новый след».
 10.00 Сегодня.
 10.20 T/c «Морские дьяво-лы. Смерч судьбы».
 12.00 Вежливые люди.
 13.00 Сегодня.
 14.00 Место встречи.
 16.00 Сегодня.
 16.30 Место встречи.
 17.15 ДНК.
 18.15 T/c «Морские дьяво-лы. Северные рубежи».
 19.00 Сегодня.
 19.40 T/c «Морские дьяво-лы. Северные рубежи».
 21.00 T/c «Мор

пятница, 28 декабря**РГВК**

- 06.45** «Заряжайся!» 6+
07.00 Новости Дагестана.
07.15 Передача на аварском языке «Паданги гамалги заманги»
07.50 «Заряжайся!» 6+
08.00 Мультифильмы 0+
08.30 Новости Дагестана.
08.45 «Заряжайся!» 6+
08.55 X/f «Война крестоносцев»
11.15 «Пятничная проповедь»
11.55 «Человек и вера»
12.30 Новости Дагестана.
12.55 «Агросектор»
13.25 «Вернисаж»
13.50 D/f «Завещание Горца из Цада»
14.30 Новости Дагестана.
14.55 X/f «Хенех и невеста»
16.30 Время новостей Дагестана

ПЕРВЫЙ

- 16.55** «За скобками»
17.00 «Специальный репортаж»
17.10 X/f «Кольцо старого шейха»
18.35 Обзор газеты «Дагестанская правда»
18.45 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, хальк гетмес»
19.30 Новости Дагестана.
20.00 Время новостей Махачкалы
20.20 «За скобками»
20.25 «Спец.репортаж»
20.35 «Подробности»
21.00 «На виду. Спорт»
21.40 «Память поколений. Осман Барабаев»
22.00 «Годекан»
22.30 Новости Дагестана.
23.00 Время новостей Махачкалы
23.20 «За скобками»
23.25 «Спец.репортаж»
23.35 D/c «Мир природы»

РОССИЯ 1

- 5.00** Доброе утро.
9.00 Новости.
9.15 Сегодня 28 декабря. День начинается.
9.55 Модный приговор.
10.55 Жить здорово!
12.00 Новости.
12.15 Время покажет.
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся!
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Время покажет.
18.00 Вечерние новости.
18.25 Время покажет.
18.50 Человек и закон.
19.50 Теленгра «Поле чудес».
21.00 Время.
21.30 Голос. Переизгрушка.
23.35 Вечерний Ургант.
0.30 Комедия «Наивный человек».
2.30 Мужское/Женское.
3.20 Модный приговор.
4.15 Контрольная закупка.

НТВ

- 11:25, 14:25, 17:00, 20:45** Местное время. Вести-Дагестан
17.25 Мир вашему дому
17.45 Новогоднее настроение
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вести.
11.40 Судьба человека
12.50 60 минут.
14.00 Вести.
14.40 T/c «Тайны госпожи Кирсановой».
17.25 Андрей Малахов.
18.50 60 минут.
20.00 Вести.
20.45 Местное время.
21.00 T/c «Тайны следствия 18».
23.20 Вечер с Владимиром Соловьевым.
2.00 X/f «Мастер и Маргарита».

ДОМАШНИЙ

- 6.30** 6 кадров. (16+).
6.50 Удачная покупка. (16+).
7.00 D/f «Понять. Простить». (16+).
7.30 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.40 Давай разведемся! (16+).
10.45 Тест на отцовство. (16+).
11.45 D/f «Реальная мистика». (16+).
12.45 D/f «Понять. Простить». (16+).
14.20 X/f «Вторая жизнь». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 X/f «Принципальная муз». (16+).
23.05 T/c «Женский доктор 2». (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 X/f «Дом-фантом в приданое». (16+).
4.00 Комедия «Ты всегда будешь со мной?». (16+).
1.55 Место встречи.

ТВ-ЦЕНТР

- 6.00** Настроение.
7.55 Муз. фильм «Мистер Икс».
9.45 X/f «Женатый холостяк».
11.30 События.
11.50 Детектив «Смертельный тренинг».
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.10 Детектив «Смертельный тренинг».
16.30 X/f «12 стульев».
19.40 События.
20.00 X/f «Новогодний детектив».
22.00 В центре событий.
23.10 X/f «Мужчина в моей голове».
1.25 D/f «Михаил Евдокимов. Отважись, худая жизнь».
2.20 X/f «Мой любимый призрак».
4.00 Петровка, 38.
4.15 Осторожно, мошенники! Аферы года.
5.40 X/f «Золотые рога».

ЗВЕЗДА

- 6.05** X/f «Госпожа метелица».
7.35 X/f «Чужая родня».
9.00 Новости дня.
9.15 X/f «Чужая родня».
10.00 Военные новости.
10.05 T/c «Оттепель», 1-6 с.
13.00 Новости дня.
13.15 T/c «Оттепель», 1-6 с.
14.00 Военные новости.
14.05 T/c «Оттепель», 1-6 с.
18.00 Новости дня.
18.45 X/f «Берегите женщин».
21.30 Всероссийский военный конкурс «Новая Звезда» - 2019. Первый тур, вып. 6.
23.00 Новости дня.
23.15 X/f «Поддубный».
1.40 T/c «Сержант миллиции», 1-3 с.
5.20 D/c «Москва франту».
5.40 X/f «Золотые рога».

суббота, 29 декабря**РГВК**

- 07.00** Время новостей Дагестана
07.15 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, хальк гетмес»
08.00 Мультифильмы 0+
08.30 Время новостей Дагестана
08.55 На виду. Спорт»
09.40 X/f «Зайчик»
11.20 «Мой малыш»
11.50 Мультифильмы 0+
12.05 «Галерея вкусов»
12.45 «Подробности»
13.10 РГВК «Дагестан» представляет: «Творческий вечер дирекции национального вещания в Театре Поззиий»
16.05 Мультифильмы 0+
16.30 Время новостей Дагестана
16.55 Дагестанское кино. X/f «Снежная свадьба»
18.15 «Глянец»

ПЕРВЫЙ

- 18.45** Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
19.30 Время новостей Дагестана. День начинается.
20.00 «Парламентский вестник»
20.25 Проект «Мы – народ российский. Дагестан многонациональный»
20.50 «Первая студия»
21.40 «Музыкальный майдан»
22.30 Время новостей Дагестана
22.55 X/f «Снегурочку вызвали?»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
01.35 «Мой малыш» 6+
02.00 X/f «Семь холмов Рима»
04.00 «Музыкальный майдан»

РОССИЯ 1

- 5.00** Доброе утро.
9.00 Новости.
9.15 Сегодня 29 декабря. День начинается.
9.55 Модный приговор.
10.55 Жить здорово!
12.00 Новости.
12.15 Идеальный ремонт.
13.20 Новогодний концерт.
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся!
16.10 Праздничный концерт к Дню спасателя.
18.00 Кто хочет стать миллионером?
19.35 Сегодня вечером.
21.00 Время.
21.20 Сегодня вечером.
23.00 Легенды «Ретро FM».
1.00 Комедия «Мой парень из зоопарка». (12+).
2.55 X/f «Нигара».
4.35 Модный приговор.

НТВ

- 11.25** Местное время. Вести-Дагестан
5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вести.
11.25 Вести. Местное время.
11.40 Юмор! Юмор! Юмор!!
14.00 Комедия «Служебный роман».
17.25 Привет, Андрей! Новогодний выпуск.
20.00 Вести в субботу.
21.00 T/c «Тайны следствия 18».
1.15 X/f «Теория невероятности».

ДОМАШНИЙ

- 6.30** 6 кадров. (16+).
7.50 Комедия «В двух километрах от Нового года». (Украина). (16+).
9.45 X/f «Танкисты своих не бросают». (16+).
10.00 Сегодня.
10.20 T/c «Морские дьяволы. Смерч судьбы».
13.00 Сегодня.
14.00 Юмор! Юмор! Юмор!!
14.00 Место встречи.
16.00 Однажды...
17.00 Секрет на миллион. Центральное телевидение.
19.00 X/f «Седьмое небо». (16+).
21.00 T/c «Лес».
23.20 Международная программа. (18+).
0.15 Квартирник
1.50 Комедия «Добро пожаловать, или Посторонним вход воспрещен».

ТВ-ЦЕНТР

- 5.30** Марш-брюсок.
5.55 D/f «Леонид Гайдай. Человек, который не смеялся».
6.45 X/f «Деловые люди».
8.20 X/f «Большая перемена».
11.30 События.
11.50 X/f «Большая перемена».
14.05 X/f «Граф Монте-Кристо».
14.30 События.
14.50 X/f «Граф Монте-Кристо».
18.05 X/f «Моя звезда».
22.00 События.
22.15 Приют комедиантов.
0.05 X/f «Ширли-Мырли».
2.35 X/f «Жених из Майами».
3.55 X/f «Уснувший пасажир».
5.15 Петровка, 38.
5.25 10 самых... Звездные жертвы домогательств.

ЗВЕЗДА

- 7.20** «Большая семья».
9.00 Новости дня.
9.15 X/f «Большая семья».
10.00 Военные новости.
10.05 T/c «Оттепель», 7-12 с.
13.00 Новости дня.
13.15 T/c «Оттепель», 7-12 с.
14.00 Военные новости.
14.05 T/c «Оттепель», 7-12 с.
18.00 Новости дня.
18.45 D/f «Жизнь в СССР от А до Я».
19.20 X/f «Волга-Волга».
21.30 Всероссийский военный конкурс «Новая Звезда» - 2019. Первый тур, вып. 7.
23.00 Новости дня.
23.15 X/f «Цирк».
1.05 X/f «Беспокойное хозяйство».
2.50 X/f «Женитьба Большими».
4.25 X/f «Первый троллейбус».

воскресенье, 30 декабря**РГВК**

- 07.00** Время новостей Дагестана
07.15 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
07.55 «Мой малыш»
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 X/f «Городская среда»
11.35 «Вернисаж»
12.05 «Человек и вера»
12.35 «Память поколений» Осман Барабаев
13.05 «Глянец»
13.35 Проект «Поколение» «Жанет Селимович»
14.05 «Агросектор»

ПЕРВЫЙ

- 14.35** «Встречи в Театре поззиий» Заслуженный деятель искусств РФ Гулизар Султанова
16.35 X/f «Веселое волшебство» 6+
18.00 «Учимся побеждать»
18.25 D/f «Обыкновенное чудо Камиля Чутуева»
19.00 «Годекан»
19.30 Время новостей Дагестана. Итоги
20.30 Детский музыкальный спектакль «Приключения мушкетеров»
21.10 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни»
22.30 Время новостей Дагестана. Итоги
23.30 «Парламентский вестник»
23.55 X/f «Не ходите, девки, замуж»
01.15 «Годекан»

РОССИЯ 1

- 4.40** X/f «Нелюбимый».
8.15 X/f «Новогодняя жена».
8.20 X/f «Варвара-краса, длинная коса».
10.00 Новости.
10.15 Новогодний концерт М. Задорнова.
12.00 Новости.
12.15 Комедия «Один дома».
14.10 Комедия «Один дома 2».
16.30 Три аккорда.
18.20 Эксплозив с Д. Борисовым.
19.55 Церемония вручения народной премии «Золотой граммофон».
21.00 Время.
21.20 Церемония вручения народной премии «Золотой граммофон».
23.30 Вечерний Ургант.

НТВ

- 7.1**

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин информатизациядии, алакъадин ва массовий коммуникацийрин министерство

367018, Махачкъала,
Насрутдинов пр., 1 "а"

КЬИЛИН РЕДАКТОР
М. И. ИБРАГИМОВ
Тел/Fax. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

**КЬИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ**

М. А. АГЫМЕДОВ
65-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ
65-02-81

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГИМОВ
65-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
Р. С. РАМАЛДАНОВА
65-00-58

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62
КАССА
65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Н. ВЕЛИБЕГОВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Р. РАМАЛДАНОВА

Газет йис 52 сеферда акъатзана
Газет алакъадин, информационный технологийрин ва массовий коммуникацийрин хиле гузъчил авунин рекъял Федеральний къултурундин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2016-йисан 12-декабрьдиз регистрация авуна.

Регистрациядии нумра ПИ ТУ 05-00358
Макъалаяр редакцияди тукъыр хъйизва.
Макъалайиз рецензияр гузувач ва абур элкъевна вахкувач. Редакциядинин макъалайир авторин фикирарад сад тахъун мумкин я.

**РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:**
367018, Махачкъала, Насрутдинован проспект, 1 "а". Печатдин къвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249

Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз ваххана - 18.00

Газет "Издательство" "Лотос"
ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала,
Пушкин къиче, б.

Тираж 7339

(Г) - И лишандик квай материалар
гъакъидихъ чапзавайбүр я.

(Д) - Икъван яшар хъянвайбуру къелрай

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты

"Лезги газет"

УФК по РД

Отделение - НБ РД г.Махачкала

БИК - 048209001

ИНН - 0561051314/КПП - 057101001

Р/Сч - 40601810100001000001

Л/Сч - 20036 Ш60090

А.У.Саидов

Лезги милли журналистика-
див, чи руғъядин къулав чехи
магърумвал агақына. Яргъалди
чугун тавур залан азардикди
вичин 80 йисан юбилей и мукъ-
вара къейд авур машгъур жур-
налист, публицист, хъсан руково-
дитель та шекилатчи, гъей-
ратлу инсан ва дуст, гъурмет-
лу хизандин къиль, чи газетдиз
яръгал йисара къилин редактор-
вал авур хва, РФ-дин ва РД-дин
культурадин лайихлу работник
Агъариза Узаирович Саидов
рагъметдиз фена. Гъайиф...

А.У.Саидов 1938-йисуз Ах-
цеңь райондин Къутунхърин
хъуре лежбердин хизанди дидедиз
хъана. Ахъцеңь юкъван
школа, Каспийскда ПТУ, Дон-
дал алай Ростовда журналис-
тикан факультет акъалттарна,
1961-йисалай инихъ ада вичин
вири умъумъ лезги милли куль-
туратид, журналистикадиз, чи
хайи газетдиз бахшна. Ина ам,
литработникдилай гатунна,
къилин редактордин дережадиз
къван хаж хъана. 55 йисуз ам
лезги миллитдин юкъва вичин
хци къелем, михъи, гъахълу
гаф гваз хъана. Ада къвачелай
тавур пилл Къиблепатан Да-
гъустанда бажагъат ама.

20 йисалай газа вахтунда,
чебин улкве чукурай алаш-
бушдин иисара, ам газетдин ре-
дакциядин къылы хъана, газет
хвена, адан патав бажарагъту
журналистар, писателар, али-
мар, художникар, политикар, об-
щественный деятелар тупла-
мишна. Газет Республикада ви-
ридалайни еке тираж авай, хуш-
вилелди къелзаявай, метлебдив
ацайдаз элкъуэрна. Редакция
тадаракралди, цийи техникадал-
ди, материалралди таъминара.
Виридалайни вилик компьютер-
рин мяъкем база яратмишна.

Агъариза Узаирович са лез-
гийиз ваъ, вири миллетрин ве-

килриз мукъва ва сейли тир,
газа крара жегъил журналистар
ва редакторар адап алуқъдай.

Лезги халкъдин кар алай ме-
сэлэяр гъялиз, ада гъам жур-
налист, гъам редактор, гъам об-
щественно-политический дея-
тель яз иштирака. Адан зегъ-
мет государстводин чехи на-
градаляр, гъурметдин тъварар
гуналди къейднава. Журналис-
тиканадай ада Гъажибек Гъажи-
беков, Мегъамед Гъажиеван,
"Шарвили" эпосдин фондуни
премияр гана.

Агъариза Узаировича гъахъ-
тин бажарагъту ва гъурметлу
хизанди арадал гъана. Адан хва
Самура яръгал вахтунда, газет-
дин компьютеррин база арадал
гъиз, зегъмет чугуна.

2017-йисалай инихъ А.У.Са-
идова ял язавай. Гъайиф хъи,
залум ажалад ада, умъурдал
ашукъ яз, вичин эку рехъ дава-
мардай мумкинвал ганац. Чна,
дериндай яс чугунниди, рагъ-
метлудан умъурдин юлдаш-
диз, рухвайриз, сусариз, хтулриз,
вири багъририз, ахъцегъвийиз
башсагълугъвал гузва.

Агъариза Узаирович Саидов

ан эку къамат чи риклерай сад-
рани акъатда.

«Лезги газетдин» редакциядин колектив

В.А.Ашурбеков

И йикъара чав чулав хабар
агақына. Яргъалди чугун тавур
залан азардикди тъвар-ван
авай меценат, РД-дин Халкъ-
дин Собранидин депутат,
“АРСИ” ЗАО-дин генеральный
директор, хиневи хва Владимир
Ашурбекович Ашурбеков
рагъметдиз фена.

В.А.Ашурбеков 1957-йисуз
Къурагъын хъуре къуллугъчи-
дин хизанди дидедиз хъана.
Ери-бие Ахъцеңь райондин Хи-
нерин хъуре я.

Дагъустандин политехни-
ческий институт (ДГТУ) акъал-
ттарна, Владимир Ашурбекови-
ча Советрин Армиядин жергей-
ра къуллугъна. 1982-1987-йис-
сара Дагъустандин эцигунрин
Управленида мастервиле, про-
рабвиле, участокдин началь-
никовиле къвалалы.

1987-йисуз ада эцигунрин
вичин кархана арадал гъана.
Гъульбъунлай адакай “АРСИ”

тъвар алай ЗАО хъана, Влади-
мир Ашурбекови адан гене-
ральный директорвиле хъяна.
Чи Республикадин шеъзерра ва
гъакъадай къеъни “АРСИ”-ди
эцигнавай къакъан мөртебайрин
тамам районар арадал атанва.
Ада гъакъадай къеъни мөртебайрин
ишикъириз къеъни газетдин

гъурметту эцигунлардайди
тъварар гуналди къеънава.

Руғъдай хци, алхакъдиз

михъи, къуватрав ацанвай и

касдихъ чехи мурадар генани
авай. Амма залум ажалди а

мумкинвал ганац.

Чна рагъметлудан хизанди,

мукъва-къилийиз, багъри-
риз, вири хиневийиз ва ахъ-

цегъвийиз, “АРСИ”-дин кол-
лективдиз, дериндай хажалат

чугунниди, башсагълугъвал

гузва. Владимир Ашурбекови-
чан эку къамат садрани чи

рикелай алатда.

Ахъцеңь райадминистрация ва райондин депутаттин собрание

2019-йис патал

Лезги газет

къхихъ!

йисанди - 63249
б вацранди - 51313

газетдин къимет почтарин
отделенийрай:

йиса - 854 манатни 76 кепек

б вацра - 427 манатни 38 кепек

Абонентрин ящикрай (до востребования):

йиса - 801 манатни 24 кепек

б вацра - 400 манатни 62 кепек

“Дагпечатдин” киоскрай:

йиса - 456 манат

б вацра - 228 манат

Киоскрай вахчун патал газет квевай “Дагпечатдин”
киоскра, сайтда (www.dagestan.press) ва гъакъини
Махачкъалада, Промшоссе күчедин 10 “а”-нумрадин да-
раматда, къхиз жеда.

Чи бухгалтериядай:

“Лезги газетдин” редакциядай чи хутаҳдайбур:

йиса - 325 манат

б вацра - 162 манатни 50 кепек

Чи газет къхинин патахъай суалар пайда хъайитла,
экъунин сятдин 9-далай нянин сятдин 5-далди и нум-
радиз зенг ийиз жеда: 8-928-584-16-72

“Лезги газетдин” редакциядин колективди Жасмина Саидовадиз чехи буба (дидедин ими)

Агъариза Узаирович САИДОВ

къемиш хъунихъ газет алакъалу яз башсагълугъвал гузва.